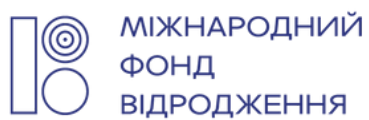

Звіт про стратегічну екологічну оцінку проєкту Програми економічного і соціального розвитку Біленьківської сільської територіальної громади на 2026-2027 рр.

Матеріал підготовлено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Матеріал представляє позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Міжнародного фонду «Відродження».

Зміст

1. Зміст та основні цілі Програми, її зв'язок з іншими документами державного планування
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо Програму не буде затверджено;
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу;
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Програми, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом;
5. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

Використані джерела

Вступ

Законом України "Про стратегічну екологічну оцінку" прийнятий 20.03.2018р. запроваджено в Україні процедуру стратегічної екологічної оцінки документів державного планування.

Стратегічна екологічна оцінка - процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби - транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування та здійснюється у порядку, визначеному вищевказаним Законом.

Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

Стратегічна екологічна оцінка здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

Документи державного планування (далі - ДДП) - стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

Біленьківська сільська територіальна громада Запорізького району Запорізької області розробила проєкт Програми економічного і соціального розвитку Біленьківської сільської територіальної громади на 2026-2027р., який має бути затверджений сільською радою і підпадає під процедуру СЕО, оскільки передбачає реалізацію видів діяльності, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД).

1) Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку Біленьківської сільської територіальної громади на 2026-2027р, її зв'язок з іншими ДДП.

Проект Програми економічного і соціального розвитку Біленьківської сільської територіальної громади на 2026-2027р передбачає досягнення таких стратегічних цілей:

А.1. Створення безпекового середовища;

А.2. Доступна інфраструктура на територіях всіх громади з врахуванням потреб населення різного віку, статі та стану здоров'я;

В.1. Відбудова агропромислового комплексу у громаді за кластерним методом;

В.2.Скороення відтоку населення працездатного віку шляхом його інтеграції у місцеву економіку;

В.3. Зростання частки виробничого сектору у валовому продукті громади;

С.1. Розбудова системи управління на партисипативних засадах;

С.2 Забезпечення соціальної, культурної, освітньої інтеграції мешканців;

С.3. забезпечення доступності освіти, культури та медичних послуг

С.4. Забезпечення доступності комунальних послуг у населених пунктах громади із урахуванням поточних потреб.

На території громади діють такі програмні документи: Програма поводження з твердими побутовими відходами на території Біленьківської сільської ради Запорізького району Запорізької області на 2024 – 2026 роки, затверджена рішенням Біленьківської сільської ради від 06.06.2024р. № 10, Програма благоустрою населених пунктів Біленьківської територіальної громади Запорізького району Запорізької області на 2021-2025 роки, затверджена рішенням Біленьківської сільської ради від 02.04.2021р. № 06, Правила благоустрою території населених пунктів Біленьківської об'єднаної територіальної громади Запорізького району Запорізької області, затверджені рішенням Біленьківської сільської ради № 01 від 27 травня 2021р. <https://bilenke-silrada.gov.ua/docs/782677/>, Програма «Охорони навколишнього природного середовища Біленьківської сільської ради Запорізького району Запорізької області на 2023-2025 роки <https://bilenke-silrada.gov.ua/docs/1986240/>.

2) Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо МД не буде затверджено

Біленьківська громада розташована у Запорізькому районі Запорізької області — регіоні з високим антропогенним навантаженням, що формується промисловістю, транспортом, сільським господарством та воєнними чинниками.

Громада межує із містом Запоріжжя та Дніпропетровською областю. Транспортний зв'язок з Обласним центром проходить по асфальтованій дорозі.

Біленьківська громада розташована у північній частині Запорізької області, географічно по берегах річки Дніпро біля міста Запоріжжя. Громада приміська. Громада межує із містом Запоріжжя та Дніпропетровською областю. Транспортний зв'язок з Обласним центром проходить по асфальтованій дорозі.

Клімат помірно континентальний, характеризується чітко означеною посушливістю. Середньорічні температури: літня +22°C, зимова - 4,5°C. Річна кількість опадів 350 - 400 мм.

Інженерно – геологічні умови характеризуються наявністю в основі просідних ґрунтів . Температурна зона України – II, вага снігового покриву - 1110Па, швидкісний тиск вітру -460 Па, нормативна глибина промерзання ґрунту – 0,90 м, сейсмічність – 6 балів.

Площа громади дорівнює 250,9874 кв км . Площа сільськогосподарських угідь складає 18717,83 га, з них ріллі – 15854,82 га, рілля. Основними культурами, вирощуванням яких займаються сільгосп підприємства є пшениця, ячмінь – озимий та ярий, кукурудза, озимий ріпак, соняшник. Як прибуткова галузь, зерновиробництво є одним з основних джерел надходжень як для сільгосптоваровиробників, так і для місцевих бюджетів.

Сучасна мережа природно-заповідного фонду представлена чотирма ботанічним заказниками місцевого значення : «Балка Вовча», «Балка Пушинська», «Балка Трущевська» та «Цілинна ділянка», ботанічною пам'яткою природи місцевого значення «Група вікових дубів» та ентомологічним заказником місцевого значення «Урочище Олень». Заказники створені для забезпечення охорони та сприяння відтворенню типового природного ландшафту степової зони півдня України. Загальна площа території ПЗФ в межах громади складає 18.5 га.

Площа сільськогосподарських угідь складає 18717,83 га, з них ріллі – 15854,82 га, рілля. Основними культурами, вирощуванням яких займаються сільгоспідприємства нашого ради є пшениця, ячмінь – озимий та ярий, кукурудза, озимий ріпак, соняшник. Як прибуткова галузь, зерновиробництво є одним з основних джерел надходжень як для сільгосптоваровиробників, так і для місцевих бюджетів.

Категорія земель	Площа земель, га
Землі сільськогосподарського призначення	18717,83
Землі житлової і громадської забудови	1598,8224
Землі лісогосподарського призначення	715.1
Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	93.36
Землі водного фонду	128.2
Землі рекреаційного призначення	73,7855
Інші землі	425,21

На території громади в оренді перебуває земель комунальної власності — 1,7 тис. га. Обробляється одноосібно 550,0 га. Обробляється великими товаровиробниками 18 тис. га.

Остання топографічна зйомка проводилась в 2018 році масштабом 1:2000. В інших населених пунктах топографічна зйомка не проводилась

Запорізька область історично належить до промислово розвинених територій України, що зумовлює підвищені екологічні ризики (забруднення повітря, води, ґрунтів).

Характеристика населених пунктів громади.

Село Біленьке.

Площа с. Біленьке складає 817,4 га. Чисельність населення 6608 чоловік. Шосейним, та водним шляхами с. Біленьке зв'язане з містом Запоріжжя, та іншими великими містами.

Біленьке - село, центр однойменної сільської Ради. Розташоване на правому березі Дніпра, за 25 км на південь від м. Запоріжжя, сполучене з ним водним шляхом та шосейною дорогою. Вище по течії примикає село Біленьке Перше, нижче за течією на відстані 7 км розташоване село Червонодніпровка. По селу протікає струмок з загатою. Через село проходить автошлях Т 0806.

Село розташоване на правому березі р. Дніпро, у верхній частині колишнього Каховського водосховища. Найвні числені острови, протоки, мілини. Ширина річкової долини в цьому місці – 20 км.

Місцями спостерігаються явища розмивання берегів. Прибережна частина потребує розчищення та укріплення прибережного схилу, що утворився за часи існування водосховища.

Історія створення. Село засноване у другій половині XVIII ст. поблизу річки Біленької, від якої і пішла назва поселення. Вперше воно згадується в документах за 1770 рік, де говориться про розподіл військових повинностей серед запорізького козацтва. Давнє козацьке село Біленьке входило до Козацької паланки.

У 1780 року землі ліквідованої Запорізької Січі, розташовані навколо Білої гори, Катерина II віддала у рангову дачу генерал-фельдмаршалові графу Каменському. Після розмежування, проведеного 1784 року, за Біленьким записано близько 14 тис. десятин землі. Для їх обробки потрібна була робоча сила, і поміщик купував кріпаків у північних губерніях, переселяючи їх до Біленького. Водночас він скуповував і освоював нові й нові землі, і невдовзі мав уже 20 тис. десятин.

У 1802 році село стає власністю губернатора Михайла Миклашевського. Він був призначений цивільним губернатором Катеринославської губернії, до якої в ті часи входили територія сучасної Запорізької, Дніпропетровської областей, а також — частина нинішніх Кіровоградської та Донецької.

Миклашевський купив землі у генерал-фельдмаршала Михайла Каменського. Саме Михайло Миклашевський та його нащадки доклали чималих зусиль аби село розвивалось. На їхні кошти в селі було збудовано: фельдшерський пункт та приходську школу, церкву.

На околицях села є кілька курганів, в яких виявлено поховання доби бронзи (II - початок I тисячоліття до н.е.), скіфського часу (V - IV ст.ст. до н.е.) та кочівників (X - XII ст.ст. н.е.). в одному з скіфських поховань, в т. зв. Товстій могилі, знайдено золоті та срібні прикраси, а також бронзові наконечники стріл.

Використання території населеного пункту. В структурі земельного фонду с. Біленьке землі житлової забудови займають 575,72 га, або 70,43%, землі громадської забудови 13,97 га (1,71%). Під виробничою та комунально-складською забудовою 20,91 га (2,56%), під транспортною інфраструктурою 84,97 га (10,4%). Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території займають 16,12 га (1,97%). Населений пункт має територіальні ресурси, що можуть бути використані для розміщення житлової, громадської, виробничої та комунально-складської забудови, створення зон короткочасного відпочинку.

Планувально село Біленьке в існуючих межах являє собою складну компактну структуру. Сельбищна територія займає більшу частину території села. Громадський простір розташований в центрі населеного пункту. Виробничі та інші території розташовані переважно серед сельбищної забудови.

Територія населеного пункту з усіх боків оточена сільськогосподарськими землями переважно приватної форми власності. До східних меж примикає межа села Біленьке Перше.

Території ландшафтно-рекреаційного призначення наразі потребують часткової санації, додаткового озеленення та благоустрою.

Територіальні ресурси представлені сільськогосподарськими угіддями площею 51,24 га (6,27%), та іншими територіями площею 35,2 га (4,31%), частина яких відведена під розміщення комунальних об'єктів, житлове будівництво тощо.

Існуючі кладовища розташовані в ненормативній близькості до житлової забудови. Є необхідність у будівництві нового кладовища.

В межах населеного пункту наявні порушені ділянки, що потребують рекультивації та благоустрою.

Назва показника	Площа, га	%
Територія в межах населеного пункту, всього	817,4	100
у т.ч. житлової забудови, всього	575,72	70,43
Садибної	566,55	69,31

Блокованої	-	
Багатоквартирної	9,17	1,12
Громадської забудови, всього	13,97	1,71
Виробничої, всього	6,26	0,77
Комунально-складської, всього	14,65	1,79
Транспортної інфраструктури, всього	84,97	10,40
в т.ч. вулично-дорожньої мережі	84,97	10,40
зовнішнього транспорту	-	
Ландшафтно-рекреаційної та озелененої, всього	16,12	1,97
у т.ч. загального користування	3,01	0,37
Спецпризначення	1,95	0,24
ландшафтно-рекреаційної	11,16	1,37
дач та садових товариств	-	
Природно-заповідного фонду, всього	-	
Водних поверхонь	1,88	0,23
Сільськогосподарських угідь	51,24	6,27
Спеціального призначення, всього	17,39	2,13
Інші території	35,2	4,31

Ґрунтове середовище та земельні ресурси. Село розташоване в степовій природно-сільськогосподарській зоні. Ґрунти представлені переважно чорноземами звичайними малопотужними малогумусовими та їх еродованими різновидами. Зустрічаються темно-каштанові, каштанові та осолоділі ґрунти.

На переважній частині населеного пункту наявні осідні ґрунти II типу.

Водопостачання. В населеному пункті існує локальна мережа водогону до багатоквартирних будинків та до основних громадських закладів. Існує насосна станція та водонапірний резервуар (вежа Рожновського) ємністю 25 м³. На території села розташовані 3 артезіанські затомпановані свердловини. Частина жителів села користується водою з колодязів.

Водовідведення. На сьогоднішній день в населеному пункті відсутня централізована система водовідведення. Існують очисні споруди, до яких підключені

об'єкти громадського призначення, будівлі виправної колонії та багатоквартирні житлові будинки.

Інша частина житлової забудови має локальні системи каналізації, або дворові вбиральні.

Генеральним планом передбачене централізоване водовідведення в проектну мережу каналізації та очисних споруд механічної та біологічної очистки з термомеханічною обробкою осадів в закритих приміщеннях потужністю від 0,2 до 5 тис. м³/добу з санітарною зоною 150 м, що розташовуватиметься в південно-західній частині населеного пункту.

Дощова каналізація. На даний момент відсутня. Організація відведення дощових та талих вод передбачається закритою водовідвідною мережею з улаштуванням очисних споруд за південно-західною частиною села.

Потенційні джерела забруднення водних ресурсів. Поверхневі водойми в межах населеного пункту отримують техногенне навантаження через відсутність розвиненої зливної мережі та очисних споруд на її випусках, поширення стихійних сміттєзвалищ на відкритих територіях заплів, промислові стоки м. Запоріжжя, що розташоване вище за течією.

Додатковим суттєвим фактором, що обумовлює незадовільний екологічний стан водних об'єктів є багаторічне антропогенне навантаження через проведення великих обсягів меліоративних (осушувальних) заходів, русловипрямних (дренування території), берегозахисних та днопоглиблювальних робіт, в результаті чого було суттєво змінено природний гідрологічний режим території.

Поводження з відходами. Побутові відходи вивозяться на полігон твердих побутових відходів №1 м. Запоріжжя. Обсяги складають 2,3 тис.т/рік. Генеральним планом пропонується влаштування нового полігону ТБВ на території ОТГ за північною межею с. Біленьке.

Село Біленьке Перше

Площа с. Біленьке Перше складає 143 га. Чисельність населення 991 людина.

Біленьке Перше – село в Біленьківській сільській громаді Запорізького району Запорізької області. Розташоване на правому березі Дніпра, примикає до села Біленьке, маючи з останнім безперервну забудову.

Село Канівське

Площа с. Канівського складає 93,60 га. Чисельність населення 639 чоловік. Шосейним, та водним шляхами с. Канівське зв'язане з містом Запоріжжя, та іншими великими містами.

Канівське – село в Біленьківській сільській громаді Запорізького району Запорізької області. Розташоване на правому березі Дніпра, за 20 км на південь від м. Запоріжжя, сполучене з ним водним шляхом та шосейною дорогою. Вище по течії за 7 км розташоване село Розумовка, нижче за течією на відстані 2 км розташоване село Лисогірка. Уздовж узбережжя тягнуться так звані Дніпровські плавні. Через село проходить автошлях Т 0806.

Село розташоване на правому березі р. Дніпро, у верхній частині колишнього Каховського водосховища. Наявні числені острови, протоки, мілини. Ширина річкової долини в цьому місці – 20 км.

Місцями спостерігаються явища розмивання берегів. Прибережна частина потребує розчищення та укріплення прибережного схилу, що утворився за часи існування водосховища.

Історія створення. Село засноване у 1908 році. У 1930 році до території села Канівське включено територію селищ Крутий Яр та Олексіївського.

Використання території населеного пункту. Планувально с. Канівське в існуючих межах являє собою дискретну лінійно прямокутну структуру. Сельбищна територія займає майже всю територію села. Громадські території знаходяться в центральній частині. Центр загалом сформований, потребує упорядкування і структуризації. Пропонується включення до території населеного пункту території ландшафтно-рекреаційного призначення та території об'єктів туризму та відпочинку, які розташовані на узбережжі Дніпра.

До території населеного пункту на заході примикають сільськогосподарські землі переважно приватної форми власності, на півдні – проектна межа селища Лисогірка, на півночі – межа Долинської ОТГ.

Території ландшафтно-рекреаційного призначення потребують часткової санації, озеленення та благоустрою.

В структурі земельного фонду с. Канівське землі житлової забудови займають 49,72 га, або 53,12%, землі громадської забудови 0,78 га (0,83%). Під виробничою та комунально-складською забудовою 0 га, під транспортною інфраструктурою 11,96 га (12,78%). Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території займають 1,13 га (1,21%). Населений пункт має територіальні ресурси, що можуть бути використані для розміщення житлової, громадської, виробничої та комунально-складської забудови, створення зон короткочасного відпочинку.

Територіальні ресурси представлені сільськогосподарськими угіддями площею 21,43 га (22,90%), та іншими територіями площею 8,58 га (9,17%), частина яких відведена під розміщення комунальних об'єктів, житлове будівництво тощо.

Забруднення ґрунтів на території створюють несанкціоновані стихійні сміттєзвалища.

Існуюче кладовище розташоване в цілому на нормативній відстані до житлової забудови. В санітарно-захисну зону потрапляє 1 житловий будинок. Для забезпечення відповідності санітарним нормам необхідно закрити частину кладовища.

В межах населеного пункту наявні порушені ділянки, що потребують рекультивації та благоустрою.

Інженерно-будівельна оцінка території с. Канівське свідчить, що більшість території населеного пункту є сприятливою для будівництва (схили рельєфу в межах 0,58%, відсутність затоплюваності і підтоплюваності, відсутність зсувів, карсту, ярів, заторфованості, гірських виробок, селів і сейсмічності). Частину території займає яр, укріплений зеленими насадженнями, які в подальшому необхідно підтримувати в належному стані.

Назва показника	Площа, га	%
Територія в межах населеного пункту, всього	93,6002	100
у т.ч. житлової забудови, всього	49,72	53,12
Садибної	49,72	53,12
Блокованої	-	-
Багатоквартирної	-	-
Громадської забудови, всього	0,78	0,83

Виробничої, всього	-	-
Комунально-складської, всього	-	-
Транспортної інфраструктури, всього	11,96	12,78
в т.ч. вулично-дорожньої мережі	11,96	12,78
зовнішнього транспорту	-	-
Ландшафтно-рекреаційної та озелененої, всього	1,13	1,21
у т.ч. загального користування	0,05	0,05
Спецпризначення	0,01	0,01
ландшафтно-рекреаційної	1,07	1,14
дач та садових товариств	-	-
Природно-заповідного фонду, всього	-	-
Водних поверхонь	-	-
Сільськогосподарських угідь	21,43	22,9
Спеціального призначення, всього	-	-
Інші території	8,58	9,17

Ґрунтове середовище та земельні ресурси. Село розташоване в степовій природно-сільськогосподарській зоні. Ґрунти представлені переважно чорноземами звичайними малопотужними малогумусовими та їх еродованими різновидами. Зустрічаються темно-каштанові, каштанові та осолоділі ґрунти.

На переважній частині населеного пункту наявні осідні ґрунти II типу.

Водопостачання. Наразі відсутнє. Жителі користуються привозною та колодязною водою. Містобудівною документацією передбачено будівництво водогону та водозабірних споруд, розташованих у селі Біленьке Перше, та розподільчої мережі для всього населеного пункту.

Водовідведення. На сьогоднішній день в населеному пункті відсутня централізована система водовідведення. Об'єкти громадського призначення та частина житлових будинків мають локальні системи каналізації, або дворові вбиральні.

Генеральним планом передбачене централізоване водовідведення в проектну мережу каналізації по центральній вулиці та очисних споруд механічної та біологічної очистки з термомеханічною обробкою осадів в закритих приміщеннях потужністю від 0,2

тис. м³/добу з санітарною зоною 150 м, що розташовуватиметься в південно-східній частині населеного пункту.

Дощова каналізація. На даний момент відсутня. Організація відведення дощових та талих вод передбачається відкритою водовідвідною мережею з улаштуванням містків або труб в місцях перетину вулиць, доріг, тощо.

Потенційні джерела забруднення водних ресурсів. Поверхневі водойми в межах населеного пункту отримують техногенне навантаження через відсутність розвинутої зливної мережі та очисних споруд на її випусках, поширення стихійних сміттєзвалищ на відкритих територіях заплав, промислові стоки м. Запоріжжя, що розташоване вище за течією.

Додатковим суттєвим фактором, що обумовлює незадовільний екологічний стан водних об'єктів є багаторічне антропогенне навантаження через проведення великих обсягів меліоративних (осушувальних) заходів, русловипрямних (дренування території), берегозахисних та днопоглиблювальних робіт, в результаті чого було суттєво змінено природний гідрологічний режим території.

Поводження з відходами. Побутові відходи вивозяться на полігон твердих побутових відходів №1 м. Запоріжжя. Обсяги складають 0,048 тис.т/рік. Генеральним планом пропонується влаштування нового полігону ТБВ на території ОТГ за північною межею с. Біленьке.

Село Лисогірка

Площа с. Лисогірка складає 94,30 га. Чисельність населення 1271 чоловік. Шосейним, та водним шляхами с. Лисогірка зв'язане з містом Запоріжжя, та іншими великими містами.

Лисогірка – село в Біленьківській сільській громаді Запорізького району Запорізької області. Розташоване на правому березі Дніпра, за 15 км на південь від м. Запоріжжя, сполучене з ним водним шляхом та шосейною дорогою. Вище по течії за 2 км розташоване село Канівське, нижче за течією на відстані 2,5 км розташоване село Біленьке Перше. Уздовж узбережжя тягнуться так звані Дніпровські плавні. Поруч із селом проходить автошлях Т 0806.

Село розташоване на правому березі р. Дніпро, у верхній частині колишнього Каховського водосховища. Наявні числені острови, протоки, мілини. Ширина річкової долини в цьому місці – 10 км.

Місцями спостерігаються явища розмивання берегів. Прибережна частина потребує розчищення та укріплення прибережного схилу, що утворився за часи існування водосховища.

Історія створення. Село засноване у 1930 році. До цього ці землі перебували у володінні генерала Каменського.

Використання території населеного пункту. Планувально с. Лисогірка в існуючих межах являє собою структуру з елементами прямокутної. Сельбищна територія займає майже всю територію села. Громадські території знаходяться в центральній частині. Центр загалом сформований, потребує упорядкування і структуризації. Виробничі території знаходяться поза межами населеного пункту.

До території населеного пункту на заході примикають сільськогосподарські землі переважно приватної форми власності, на півночі – проектна межа с. Канівське.

Території ландшафтно-рекреаційного призначення потребують часткової санації, озеленення та благоустрою.

В структурі земельного фонду с. Лисогірка землі житлової забудови займають 40,63 га, або 33,09%, землі громадської забудови 5,23 га (5,55%). Під виробничою та комунально-складською забудовою 0 га, під транспортною інфраструктурою 11,63 га (12,33%). Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території займають 0,41 га (0,43%).

Населений пункт має територіальні ресурси, що можуть бути використані для розміщення житлової, громадської, виробничої та комунально-складської забудови, створення зон короткочасного відпочинку.

Територіальні ресурси представлені сільськогосподарськими угіддями площею 20,31 га (21,54%), та іншими територіями площею 15,79 га (16,74%), частина яких відведена під розміщення комунальних об'єктів, житлове будівництво тощо.

Забруднення ґрунтів на території створюють несанкціоновані стихійні сміттєзвалища.

Існуюче кладовище розташоване за межами села. В санітарно-захисну зону потрапляє територія рекреаційного та оздоровчого призначення. Для забезпечення відповідності санітарним нормам необхідно закрити кладовище, а нове розташувати відповідно діючих норм.

В межах населеного пункту наявні порушені ділянки, що потребують рекультивації та благоустрою.

Інженерно-будівельна оцінка території с. Лисогорка свідчить, що більшість території населеного пункту є сприятливою для будівництва (схили рельєфу в межах 0.5%, відсутність затоплюваності і підтоплюваності, відсутність зсувів, карсту, ярів, заторфованості, гірських виробок, селів і сейсмічності). Частину території займає яр, укріплений зеленими насадженнями, які в подальшому необхідно підтримувати в належному стані.

Назва показника	Площа, га	%
Територія в межах населеного пункту, всього	94,3	100
у т.ч. житлової забудови, всього	40,63	43,09
Садибної	36,98	39,22
Блокованої		
Багатоквартирної	3,65	3,87
Громадської забудови, всього	5,23	5,55
Виробничої, всього		
Комунально-складської, всього		
Транспортної інфраструктури, всього	11,63	12,33

в т.ч. вулично-дорожньої мережі	11,63	12,33
зовнішнього транспорту		
Ландшафтно-рекреаційної та озелененої, всього	0,41	0,43
у т.ч. загального користування		
Спецпризначення		
ландшафтно-рекреаційної	0,41	0,43
дач та садових товариств		
Природно-заповідного фонду, всього		
Водних поверхонь		
Сільськогосподарських угідь		
Спеціального призначення, всього	20,31	21,54
Інші території	15,79	16,74

Ґрунтове середовище та земельні ресурси. Село розташоване в степовій природно-сільськогосподарській зоні. Ґрунти представлені переважно чорноземами звичайними малопотужними малогумусовими та їх еродованими різновидами. Зустрічаються темно-каштанові, каштанові та осолоділі ґрунти.

На переважній частині населеного пункту наявні осідні ґрунти II типу.

Водопостачання. На частині території населеного пункту існує мережа технічного водопроводу від насосної з водозабором із артезіанської свердловини. Наразі мережа потребує реконструкції.

Містобудівною документацією передбачено будівництво водогону та водозабірних споруд, розташованих у селі Біленьке Перше, та розподільчої мережі для всього населеного пункту.

Водовідведення. На сьогоднішній день в населеному пункті існує централізована система водовідведення для частини об'єктів громадського призначення та багатоквартирних будинків. Знаходиться в аварійному стані, очисні споруди не працюють. Садибна забудова та частина об'єктів громадського призначення має локальні системи каналізації, або дворові вбиральні.

Генеральним планом передбачене централізоване водовідведення в проектну мережу каналізації по центральній вулиці та очисних споруд механічної та біологічної

очистки з термомеханічною обробкою осадів в закритих приміщеннях з санітарною зоною 150 м, що розташовуватиметься на західній околиці населеного пункту на місці недіючих.

Дощова каналізація. На даний момент відсутня. Організація відведення дощових та талих вод передбачається закритою водовідвідною мережею з улаштуванням самопливної та напірної мережі дощової каналізації з влаштуванням очисних споруд.

Потенційні джерела забруднення водних ресурсів. Поверхневі водойми в межах населеного пункту отримують техногенне навантаження через відсутність розвинутої зливної мережі та очисних споруд на її випусках, поширення стихійних сміттєзвалищ на відкритих територіях заплав, промислові стоки м. Запоріжжя, що розташоване вище за течією.

Додатковим суттєвим фактором, що обумовлює незадовільний екологічний стан водних об'єктів є багаторічне антропогенне навантаження через проведення великих обсягів меліоративних (осушувальних) заходів, русловипрямних (дренування території), берегозахисних та днопоглиблювальних робіт, в результаті чого було суттєво змінено природний гідрологічний режим території.

Передбачено розчищення прибережної частини русла р. Дніпро на території населеного пункту на ділянці 3,1 км та площі 20 га.

Поводження з відходами. Побутові відходи вивозяться на полігон твердих побутових відходів №1 м. Запоріжжя. Обсяги складають 0,27 тис.т/рік. Генеральним планом пропонується влаштування нового полігону ТБВ на території ОТГ за північною межею с. Біленьке.

Село Червонодніпровка

Площа с. Червонодніпровка складає 131,92 га. Чисельність населення 81 людина. Шосейним, та водним шляхами с. Лисогірка зв'язане з містом Запоріжжя, та іншими великими містами.

Червонодніпровка – село в Біленьківській сільській громаді Запорізького району Запорізької області. Розташоване на правому березі Дніпра, за 22 км на південь від м. Запоріжжя, сполучене з ним водним шляхом та асфальтованою дорогою. Вище по течії за 7 км розташоване село Біленьке, нижче за течією на відстані 5 км розташоване село Вищетарасівка Томаківського району Дніпропетровської області. Уздовж узбережжя тягнуться так звані Дніпровські плавні.

Село розташоване на правому березі р. Дніпро, у верхній частині колишнього Каховського водосховища. Наявні числені острови, протоки, мілини. Ширина річкової долини в цьому місці – 15 км.

Берег Дніпра в районі Червонодніпровки високий, крутий, здебільшого урвистий. В деяких місцях висота урвища сягає 19 м. Узбережжя характеризується значним рівнем розвитку ерозійних процесів та берегоруйнування. Крім того спостерігається активізація екзогенних геологічних процесів – зсувів, просідань ґрунту, тощо. Прибережна частина потребує розчищення та укріплення прибережного схилу, що утворився за часи існування водосховища.

Історія створення. Село засноване у 1922 році під назвою Червона Забора. На території села та поряд розташовані пам'ятки культурної спадщини України місцевого значення, а саме 3 курганних могильника з 31 курганом, а також братська могила радянських воїнів.

Використання території населеного пункту. С. Червонодніпровка має одноповерхову садибну індивідуальну забудову. Об'єкти культури, охорони здоров'я, торгівлі, побутового обслуговування, зв'язку – відсутні. Планувально село являє собою наближену до прямокутної структуру. Сельбщна територія займає 2/3 території, решта територія сільсько-господарського призначення а також інженерно-транспортної інфраструктури. Громадські території відсутні, центр населеного пункту не сформований.

До території населеного пункту примикають сільськогосподарські землі переважно приватної форми власності, ландшафтно-рекреаційні території (зокрема садівничими товариствами) та територія лісництва.

Транспортна схема забезпечує зв'язки між зонами села та вихід на зовнішні напрямки. Вулиці здебільшого мають тверде покриття в незадовільному стані. Тротуари та благоустрій відсутні.

Забруднення ґрунтів на території створюють несанкціоновані стихійні сміттєзвалища.

Існуюче кладовище розташоване за межами села. В санітарно-захисну зону потрапляє 17 житлових будинків. Для забезпечення відповідності санітарним нормам необхідно закрити кладовище, а нове розташувати відповідно діючих норм.

В межах населеного пункту наявні порушені ділянки, що потребують рекультивациі та благоустрою.

Ґрунтове середовище та земельні ресурси. Село розташоване в степовій природно-сільськогосподарській зоні. Ґрунти представлені переважно чорноземами звичайними малопотужними малогумусовими та їх еродованими різновидами. Зустрічаються темно-каштанові, каштанові та осолоділі ґрунти.

На переважній частині населеного пункту наявні осідні ґрунти II типу.

Водопостачання. Питне водопостачання наразі відсутнє. Мешканці користуються привозною або криничною водою. Для господарських потреб використовується технічний водопровід з водозабором із р. Дніпро. Генеральним планом передбачено будівництво водогону від водозабірних споруд розташованих у с. Біленьке Перше, та розподільчою мережею для всього населеного пункту.

Водовідведення. Централізована система каналізації відсутня. При більшості житлових будинків наявні дворові вбиральні.

Генеральним планом передбачені локальні системи водовідведення для об'єктів виробничого та громадського призначення, а також житлових будинків.

Дощова каналізація. На даний момент відсутня. Організація відведення дощових та талих вод передбачається відкритою водовідвідною мережею з улаштуванням містків або труб в місцях перетину вулиць, доріг, тощо.

Потенційні джерела забруднення водних ресурсів. Поверхневі водойми в межах населеного пункту отримують техногенне навантаження через відсутність розвинутої зливної мережі та очисних споруд на її випусках, поширення стихійних сміттєзвалищ на відкритих територіях заплав, промислові стоки м. Запоріжжя, що розташоване вище за течією.

Додатковим суттєвим фактором, що обумовлює незадовільний екологічний стан водних об'єктів є багаторічне антропогенне навантаження через проведення великих обсягів меліоративних (осушувальних) заходів, русловипрямних (дренування території), берегозахисних та днопоглиблювальних робіт, в результаті чого було суттєво змінено природний гідрологічний режим території.

Поводження з відходами. Побутові відходи вивозяться на полігон твердих побутових відходів №1 м. Запоріжжя. Генеральним планом пропонується влаштування нового полігону ТБВ на території ОТГ за північною межею с. Біленьке.

Село Уділенське

Площа с. Уділенське складає 45 га. Чисельність населення 19 осіб.

Уділенське – село в Біленьківській сільській громаді Запорізького району Запорізької області. Розташоване віддалено на правому березі Дніпра, за 27 км на південь від м. Запоріжжя, на одному з витоків річки Нижня Хортиця. Найближчі сусідні села Смоляне та Запорізька Балка Нікопольського району Дніпропетровської області

На струмку що протікає через село утворено 2 ставки, тому влітку нижня течія струмка пересихає.

Історія створення. Село засноване у 1910 році під назвою Зокі. Поряд з селом розташовані об'єкти культурної спадщини, а саме 3 кургани.

Використання території населеного пункту. С. Уділенське має одноповерхову садибну індивідуальну забудову. Об'єкти культури, охорони здоров'я, торгівлі, побутового обслуговування, зв'язку – відсутні. Планувально село являє собою наближену до прямокутної структуру. Сельбійсна територія займає майже всю території, решта територія сільсько-господарського призначення а також інженерно-транспортної інфраструктури. Громадські території відсутні, центр населеного пункту не сформований.

До території населеного пункту примикають сільськогосподарські землі переважно приватної форми власності, ландшафтно-рекреаційні території (зокрема садівничими товариствами) та природні ландшафтні території балочного типу.

Транспортна схема забезпечує зв'язки між зонами села та вихід на зовнішні напрямки. Вулиці здебільшого мають тверде покриття в незадовільному стані. Тротуари та благоустрій відсутні.

Забруднення ґрунтів на території створюють несанкціоновані стихійні сміттєзвалища.

Існуюче кладовище розташоване за межами села. В санітарно-захисну зону потрапляє значна частина житлової забудови. Для забезпечення відповідності санітарним нормам необхідно закрити кладовище, а нове розташувати відповідно діючих норм.

В межах населеного пункту наявні порушені ділянки, що потребують рекультивації та благоустрою.

Ґрунтове середовище та земельні ресурси. Село розташоване в степовій природно-сільськогосподарській зоні. Ґрунти представлені переважно чорноземами

звичайними малопотужними малогумусовими та їх еродованими різновидами. Зустрічаються темно-каштанові, каштанові та осолоділі ґрунти.

На переважній частині населеного пункту наявні осідні ґрунти II типу.

Водопостачання. Питне водопостачання наразі відсутнє. Мешканці користуються привозною або криничною водою. Генеральним планом передбачено будівництво артезіанської свердловини з водонапірним резервуаром.

Водовідведення. Централізована система каналізації відсутня. При більшості житлових будинків наявні дворові вбиральні.

Генеральним планом передбачені локальні системи водовідведення.

Дощова каналізація. На даний момент відсутня. Організація відведення дощових та талих вод передбачається відкритою водовідвідною мережею з улаштуванням містків або труб в місцях перетину вулиць, доріг, тощо.

Суттєвим фактором, що обумовлює незадовільний екологічний стан водних об'єктів є багаторічне антропогенне навантаження через проведення великих обсягів меліоративних (осушувальних) заходів та зарегулювання існуючого водотоку (спорудження дамб, ставків) в результаті чого було суттєво змінено природний гідрологічний режим території.

Поводження з відходами. Побутові відходи вивозяться на полігон твердих побутових відходів №1 м. Запоріжжя. Генеральним планом пропонується влаштування нового полігону ТБВ на території ОТГ за північною межею с. Біленьке.

Село Новосергіївка

Площа с. Новосергіївка складає 75,1 га. Чисельність населення 226 людей.

Новосергіївка – село в Біленьківській сільській громаді Запорізького району Запорізької області. Розташоване віддалено на правому березі Дніпра, за 30 км на південь від м. Запоріжжя, за 1,5 кілометра від правого берегарічки Нижня Хортиця. Найближче сусіднє село Уділенське (відстань – 2,5 км)

Історія створення. Село засноване у 1951 році. Поряд з селом розташовані об'єкти культурної спадщини, а саме 23 кургани та братська могила радянських воїнів.

Використання території населеного пункту. С. Новосергіївка має одноповерхову садибну індивідуальну забудову. Об'єкти культури, охорони здоров'я, торгівлі, побутового обслуговування, зв'язку – відсутні. Планувально село являє собою наближену до прямокутної структуру. Сельбійсна територія займає майже всю території, решта територія сільсько-господарського призначення а також інженерно-транспортної інфраструктури. Громадські території відсутні, центр населеного пункту не сформований.

До території населеного пункту примикають сільськогосподарські землі переважно приватної форми власності, ландшафтно-рекреаційні території (зокрема садівничими товариствами) та природні ландшафтні території балочного типу.

Транспортна схема забезпечує зв'язки між зонами села та вихід на зовнішні напрямки. Вулиці здебільшого мають тверде покриття в незадовільному стані. Тротуари та благоустрій відсутні.

Забруднення ґрунтів на території створюють несанкціоновані стихійні сміттєзвалища.

Існуюче кладовище розташоване у селі Уділенське.

В межах населеного пункту наявні порушені ділянки, що потребують рекультивації та благоустрою.

Ґрунтове середовище та земельні ресурси. Село розташоване в степовій природно-сільськогосподарській зоні. Ґрунти представлені переважно чорноземами звичайними малопотужними малогумусовими та їх еродованими різновидами. Зустрічаються темно-каштанові, каштанові та осолоділі ґрунти.

На переважній частині населеного пункту наявні осідні ґрунти II типу.

Водопостачання. Джерелом водопостачання с. Новосергіївка є артезіанська свердловина розташована за північною межею населеного пункту та водонапірний резервуар (вежа Рожновського) у східній частині села. Мережа водопостачання наявна по всій території населеного пункту.

Водовідведення. Централізована система каналізації відсутня. При більшості житлових будинків наявні дворові вбиральні.

Генеральним планом передбачено створення централізованої системи водовідведення в проектну мережу каналізації по головній вулиці до очисних споруд механічної та біологічної очистки з термомеханічною обробкою осадів в закритих приміщеннях потужністю 0,2 тис м³/добу з санітарною зоною 100 метрів в північній частині села.

Дощова каналізація. На даний момент відсутня. Організація відведення дощових та талих вод передбачається відкритою водовідвідною мережею з улаштуванням містків або труб в місцях перетину вулиць, доріг, тощо.

Поводження з відходами. Побутові відходи вивозяться на полігон твердих побутових відходів №1 м. Запоріжжя. Генеральним планом пропонується влаштування нового полігону ТБВ на території ОТГ за північною межею с. Біленьке.

Село Мар'ївка

Площа с. Мар'ївка складає 368,7 га. Чисельність населення 2555 осіб.

Мар'ївка – село в Біленьківській сільській громаді Запорізького району Запорізької області. Розташоване віддалено на правому березі Дніпра, за 25 км на південь від м. Запоріжжя. За 6 км на південь розташоване село Біленьке, за 7 км на схід – село Канівське, за 5-6 км на північ – села Уділенське та Новосергіївка.

На території села влаштовані ставки.

Історія створення. Село засноване у 1781 році на місці поселення Гремесів хутір під назвою Мар'янське. Поряд з селом розташовані об'єкти культурної спадщини епохи ранньої бронзи, катакомбної культури та скіфських часів, а саме 102 кургани. Крім того пам'ятка історії – братська могила радянських воїнів та пам'ятка архітектури церква Андрія Критського, 1912 року побудови.

Використання території населеного пункту. С. Мар'ївка має одноповерхову садибну індивідуальну забудову та багатоквартирну житлову забудову. Наявні об'єкти управління, освіти, культури, охорони здоров'я, торгівлі та побутового обслуговування, зв'язку, комунального, культового призначення та об'єкти транспортної інфраструктури.

До території населеного пункту примикають сільськогосподарські землі переважно приватної форми власності, ландшафтно-рекреаційні території (зокрема садівничими товариствами).

Транспортна схема забезпечує зв'язки між зонами села та вихід на зовнішні напрямки. Вулиці мають тверде покриття.

Забруднення ґрунтів на території створюють несанкціоновані стихійні сміттєзвалища.

Існуюче кладовище розташоване за межами села. В санітарно-захисну зону потрапляє 36 об'єктів житлової забудови. Для забезпечення відповідності санітарним нормам необхідно закрити кладовище, а нове розташувати відповідно діючих норм.

В межах населеного пункту наявні порушені ділянки, що потребують рекультивації та благоустрою.

Ґрунтове середовище та земельні ресурси. Село розташоване в степовій природно-сільськогосподарській зоні. Ґрунти представлені переважно чорноземами

звичайними малопотужними малогумусовими та їх еродованими різновидами. Зустрічаються темно-каштанові, каштанові та осолоділі ґрунти.

На переважній частині населеного пункту наявні осідні ґрунти II типу.

Водопостачання. Питне водопостачання наразі відсутнє. Мешканці користуються привозною або криничною водою. Для господарських потреб використовується технічна вода з артезіанських свердловин. Генеральним планом передбачено будівництво мережі від підземного джерела, яке розташоване в селі Біленьке Перше.

Водовідведення. Централізована система каналізації відсутня. Частина об'єктів громадського призначення та житлових будинків мають локальні системи каналізації. При більшості житлових будинків наявні дворові вбиральні.

Генеральним планом передбачено створення централізованої системи водовідведення в проектну мережу каналізації по головній вулиці до очисних споруд механічної та біологічної очистки з термомеханічною обробкою осадів в закритих приміщеннях потужністю 0,4 тис м³/добу з санітарною зоною 150 метрів.

Дощова каналізація. Організація відведення дощових та талих вод передбачається комбінованою (закритою з відкритими ділянками) водовідвідною мережею.

Суттєвим фактором, що обумовлює незадовільний екологічний стан водних об'єктів є багаторічне антропогенне навантаження через проведення великих обсягів меліоративних (осушувальних) заходів та зарегулювання існуючого водотоку (спорудження дамб, ставків) в результаті чого було суттєво змінено природний гідрологічний режим території. Існування на території населеного пункту стихійного сміттєзвалища, тощо.

Наразі необхідно виконати розчистку ставків площею 10,4 га середньою глибиною 3,5 м.

Поводження з відходами. Побутові відходи вивозяться на полігон твердих побутових відходів №1 м. Запоріжжя. Обсяг твердих побутових відходів 0,79 тис.т/рік. Генеральним планом пропонується влаштування нового полігону ТБВ на території ОТГ за північною межею с. Біленьке.

На території населеного пункту існує несанкціоноване звалище, що потребує ліквідації та рекультивації.

Село Смоляне

Площа с. Смоляне складає 80 га. Чисельність населення 171 людина.

Смоляне – село в Біленьківській сільській громаді Запорізького району Запорізької області. Розташоване віддалено на правому березі Дніпра, за 32 км на південь від м. Запоріжжя, за у верхів'ях річки Нижня Хортиця. Найближче сусіднє село Уділенське (відстань – 2 км)

Історія створення. Село засноване у 1816 році під назвою Шенеберг. Поряд з селом розташовані об'єкти культурної спадщини, а саме 12 курганів та братська могила радянських воїнів.

Використання території населеного пункту. С. Смоляне має одноповерхову садибну індивідуальну забудову. Об'єкти культури, охорони здоров'я, торгівлі, побутового обслуговування, зв'язку – відсутні. Планувально село являє собою наближену до прямокутної структуру. Сельбіщна територія займає майже всю територію, решта територія сільсько-господарського призначення а також інженерно-транспортної інфраструктури. Громадські території відсутні, центр населеного пункту не сформований.

До території населеного пункту примикають сільськогосподарські землі переважно приватної форми власності, ландшафтно-рекреаційні території (зокрема садівничими товариствами) та природні ландшафтні території балочного типу. За східною околицею села, нижче за течією р.Нижня Хортиця, у 1984 р. створено ентомологічний заказник «Урочище Олень».

Транспортна схема забезпечує зв'язки між зонами села та вихід на зовнішні напрямки. Вулиці здебільшого мають тверде покриття в незадовільному стані. Тротуари та благоустрій відсутні.

Забруднення ґрунтів на території створюють несанкціоновані стихійні сміттєзвалища.

Існуюче кладовище розташоване у селі Уділенське.

В межах населеного пункту наявні порушені ділянки, що потребують рекультивації та благоустрою.

Ґрунтове середовище та земельні ресурси. Село розташоване в степовій природно-сільськогосподарській зоні. Ґрунти представлені переважно чорноземами

звичайними малопотужними малогумусовими та їх еродованими різновидами. Зустрічаються темно-каштанові, каштанові та осолоділі ґрунти.

На переважній частині населеного пункту наявні осідні ґрунти II типу.

Водопостачання. Джерелом водопостачання с. Смоляне є артезіанська свердловина. Мережа водопостачання наявна по всій території населеного пункту.

Водовідведення. Централізована система каналізації відсутня. При більшості житлових будинків наявні дворові вбиральні.

Дощова каналізація. На даний момент відсутня. Організація відведення дощових та талих вод передбачається відкритою водовідвідною мережею з улаштуванням містків або труб в місцях перетину вулиць, доріг, тощо.

Поводження з відходами. Побутові відходи вивозяться на полігон твердих побутових відходів №1 м. Запоріжжя. Генеральним планом пропонується влаштування нового полігону ТБВ на території ОТГ за північною межею с. Біленьке.

Стан атмосферного повітря:

Основні джерела забруднення:

- промислові підприємства Запоріжжя;
- автотранспорт;
- сільськогосподарські роботи (пил);
- воєнні дії (вибухи, пожежі).

За даними моніторингу:

- середній рівень забруднення повітря в Запорізькій області — **помірний (AQI ~55)**;
- концентрації PM_{2.5} — близько **11–27 мкг/м³**, PM₁₀ — 16–43 мкг/м³;
- основні забруднювачі: тверді частинки, оксиди азоту, сірки, озон.

Також зафіксовано, що рівень PM_{2.5} перевищує рекомендації ВООЗ приблизно у 1,6 рази, що створює ризики для здоров'я населення.

Оцінки екологів показують, що довготривалий вплив забрудненого повітря може становити ризик для здоров'я, особливо при тривалому проживанні у промислових районах.

Висновок: стан повітря у громаді — відносно задовільний, але з підвищеним ризиком через близькість до промислових зон.

Стан водних ресурсів

Основні водні об'єкти:

- річка Дніпро;
- місцеві ставки та підземні води.

Проблеми:

- забруднення промисловими стоками та агрохімікатами;
- зміни гідрологічного режиму Дніпра після руйнування Каховської ГЕС;
- ризик накопичення важких металів у донних відкладах.

Після руйнування Каховської дамби у регіоні поширились забруднені донні відкладення, які можуть містити токсичні речовини і становити екологічну небезпеку.

Також екологічні дослідження в громадах Запорізької області підтверджують наявність потенційних забруднювачів, які потребують інвентаризації та моніторингу.

Висновок: стан водних ресурсів — напружений, з ризиком погіршення якості води.

Стан ґрунтів і земель

Основні фактори деградації ґрунтів:

- інтенсивне землеробство;
- використання пестицидів і мінеральних добрив;
- техногенне забруднення;

- воєнні дії.

Типові проблеми:

- ерозія ґрунтів;
- накопичення важких металів;
- засолення та деградація земель.

Для східних регіонів України загалом характерні значні екологічні пошкодження земель через промислову діяльність і військові конфлікти.

Висновок: стан ґрунтів — задовільний, але з тенденцією до деградації.

Біорізноманіття та природні екосистеми

Позитивні тенденції:

- часткове відновлення природних екосистем у долині Дніпра;
- повернення окремих видів флори і фауни.

Негативні чинники:

- фрагментація природних територій;
- знищення біотопів через військові дії;
- урбанізація та аграрний тиск.

Стан здоров'я населення

Основні екологічно зумовлені ризики:

- захворювання органів дихання;
- серцево-судинні хвороби;
- алергічні та онкологічні захворювання.

Забруднення повітря в регіоні оцінюється як фактор, що може негативно впливати на здоров'я населення при тривалому впливі.

Особливо вразливі групи:

- діти;
- люди похилого віку;
- особи з хронічними захворюваннями.

Прогноз змін стану довкілля на 5 років (2026–2031)

Оптимістичний сценарій

(за умови екологічних програм і відновлення)

Очікувані тенденції:

- стабілізація якості повітря;
- поступове покращення стану вод;
- впровадження «зеленої» відбудови та моніторингу;
- розвиток відновлюваної енергетики.

Прогноз: покращення екологічних показників на 10–20%.

Базовий сценарій (найімовірніший)

Очікувані тенденції:

- збереження помірного рівня забруднення повітря;
- локальне погіршення якості вод;
- повільна деградація ґрунтів;
- стабільний рівень екологічних ризиків для здоров'я.

Прогноз: стан довкілля залишиться відносно стабільним з незначними коливаннями.

Песимістичний сценарій

(у разі посилення військових і техногенних чинників)

Можливі наслідки:

- зростання забруднення повітря;
- погіршення якості питної води;
- збільшення площ деградованих земель;
- зростання захворюваності населення.

Прогноз: погіршення екологічного стану на 15–30%.

Екологічний стан Біленьківської громади можна оцінити як **відносно задовільний, але екологічно напружений**, з наявністю значних ризиків, зумовлених:

- промисловим впливом Запорізького регіону,
- воєнними чинниками,
- деградацією природних ресурсів.

У найближчі 5 років ключовими факторами зміни стану довкілля будуть:

- темпи відновлення регіону,
- екологічна політика,
- стан промисловості та військової ситуації.

В Україні загалом і, зокрема, на території Біленьківської сільської ради спостерігається складна медико-демографічної ситуації, яка характеризується незадовільним рівнем здоров'я населення, високою смертністю — особливо серед чоловіків працездатного віку, а також значною поширеністю хронічних неінфекційних захворювань, на які страждає близько 60 % дорослого та майже 20 % дитячого населення. Наслідком таких негативних тенденцій є скорочення середньої очікуваної тривалості життя — одного з ключових індикаторів стану громадського здоров'я.

Аналіз динаміки основних показників здоров'я та захворюваності мешканців громади за 2017–2020 роки став підґрунтям для визначення актуальних заходів, спрямованих на зміцнення позитивних тенденцій у системі медичного забезпечення громади, покращення здоров'я її населення та підвищення ефективності організації медичного обслуговування. Як результат, у 2020 році була розроблена та затверджена *«Програма охорони здоров'я Біленьківської сільської об'єднаної територіальної громади на період 2021-2023 роки»*. На жаль оцінити ефективність її реалізації не можливо через поточну ситуацію, відсутність статистичних даних та військовий стан.

За роки до повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну у лютому 2022 року природний приріст населення Біленьківської громади мав тенденцію до негативного зростання (зниження): 2018 рік (- 12,8), 2019 рік (- 12,01), 2020 рік (- 10,35). У 2018 році середня тривалість життя жителів громади становила 71,1 роки: 67,4 - серед чоловіків та 74,2 - серед жінок, водночас показник має тенденцію до погіршення; у 2019 році тривалість життя складала: обидві статі - 69,6 років, 64,4 - серед чоловіків та 76,8 - серед жінок. Ці показники відповідають приблизно загальнонаціональним показникам тому немає підстав вважати щодо мешканці громади мають інші виклики у сфері охорони та збереження здоров'я ніж інші райони області, та загалом населення України.

У довоєнний період спостерігалось незначне зростання кількості випадків смертей від: хвороб системи кровообігу (2018 рік - 48, 2019 рік - 49), цукрового діабету (2018 рік (154), 2020 рік (157)), травм та нещасних випадків, отруєнь (2018 рік - 13, 2019 рік - 19), та зменшення показників смертності від цереброваскулярних хвороб (2018 рік - 93, 2019 рік - 77). Але, після 2022 року негативні тенденції посилюються. Так, за даними Головного управління статистики у Запорізькій області, у 2023 році народилося 3 454 дитини, а за I півріччя 2025 року — 1 452 (попередні дані). За цей самий період зареєстровано 7 360 смертей. Співвідношення смертей до народжень становить 5,1 : 1, що свідчить про суттєве скорочення населення в області, і, очевидно ці тенденції у повній мірі притаманні Біленьківській громаді.

У довоєнний період (2019 рік) у структурі смертності населення громади на першому місці залишаються хвороби системи кровообігу 49 (35,2%) на другому - злоякісні

новоутворення 23 (12,1%), на третьому - травми та отруєння 19 (5.1%), така ж тенденція в цілому в Україні (67,3%, 13,3% та 6,3% відповідно). Серед негативних тенденцій набули активність дві проблеми: зростання захворюваності на ко-інфекцію туберкульоз/ВІЛ та поширення мультирезистентного туберкульозу в 2018-2020 роках. Протягом 3 років захворюваність на туберкульоз дітей та підлітків не зменшується, за 2018-2020 роки - 2 дитини. Кількість рецидивів та занедбаних форм туберкульозу за 2017 – 2019 роки була на одному рівні, не зважаючи на співпрацю з громадськими організаціями з метою поліпшення доступу до групи населення, з якими складно встановити контакт, та надання психосоціальної допомоги вразливим групам населення.

Із деяких позитивних тенденцій потрібно відмітити поступове зниження кількості пацієнтів із цукровим діабетом: у 2018 році зареєстровано 228 випадків, у 2019 — 223, у 2020 — 212. За підсумками протитуберкульозних заходів у 2018 – 2020 роках, епідеміологічна ситуація щодо туберкульозу в Біленьківській громаді суттєво покращилася: рівень захворюваності знизився на 22,1 %, а показник смертності становив лише один випадок за два роки. Наявна інформація свідчить що дещо підвищилося охоплення профілактичними флюорографічними оглядами серед осіб із медичних і соціальних груп ризику. Для забезпечення контрольованого лікування пацієнтів із туберкульозом на амбулаторному етапі функціонує кабінет ДОТ (Directly Observed Therapy). Також налагоджено систему комплексної соціальної підтримки хворих на туберкульоз на всіх етапах лікування.

Первинна медико-санітарна допомога є основною та найближчою до населення ланкою системи охорони здоров'я. Вона забезпечує первинне звернення пацієнтів за медичною допомогою, включає консультації лікаря, діагностику та лікування найпоширеніших захворювань, травм, отруєнь та інших патологічних станів. До її функцій також належать проведення індивідуальних санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів, профілактика захворювань, гігієнічне виховання та санітарно-просвітницька робота серед населення, реалізація прав людини на охорону здоров'я, зокрема дітей, жінок і чоловіків, а також направлення пацієнтів для отримання вторинної, третинної медичної допомоги чи санаторно-курортного лікування.

З 2018 року у громаді діє КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Біленьківської сільської ради. В центрі впроваджена кампанія «Лікар для кожної сім'ї» та реєстрація декларацій про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу. Станом. У 2019 році Центром було подано через електронну систему обміну медичною інформацією 6537 декларацій про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу на території громади, що складає 65,9% від наявного населення. Центр бере участь в Урядовій програмі «Доступні ліки». В Закладі станом на 2020 рік працювало 7 лікарів, з них 4 лікарів загальної практики сімейної медицини, 20 осіб середнього медичного персоналу та 9 осіб молодшого медичного персоналу. У 2024 році укладено 5183 декларації з сімейними лікарями (у 2023 році – 6462). Це свідчить про часткове зниження охоплення медичними послугами наявного населення або скорочення населення у зв'язку із воєнними діями (відтік населення). До складу громади входять: Біленьке, Червонодніпровка, Біленьке Перше, Лисогірка, Канівське, Мар'ївка, Новосергіївка, Смоляне, Уділенське. Віддалені села мають гіршу транспортну та медичну доступність, що впливає на своєчасність надання допомоги.

На сьогодні за рахунок місцевого бюджету утримується денний стаціонар та допоміжний лікарсько - діагностичний підрозділ, до складу якого входять : фізіотерапевтичний , клінічна лабораторія, кабінет рентгену. Населення громади отримує екстрену медичну допомогу від обласного центру екстреної допомоги (ОЦЕМД), бригада якої орендує приміщення КНП «Центр первинної -медико санітарної допомоги» Біленьківської сільської ради. Найближчий пологовий будинок розташований в м. Запоріжжя (35 км).

У 2020 році первинна ланка медичної допомоги надала послуг понад **9 915 мешканців громади**, серед яких **8203 — дорослі (2 469 — особи похилого віку), 1712 — діти**, а

Особливої уваги потребують окремі категорії пацієнтів: **51 дитина віком до одного року, 30 дітей з інвалідністю, 221 пацієнт з онкологічними захворюваннями (у тому числі 2 дитини)**. Навантаження на лікарів первинної ланки залишається значним.

Подальше реформування первинної медичної допомоги спрямоване на підвищення доступності та якості послуг, розширення спектра комплексних лікувальних, профілактичних і паліативних заходів, раціональне використання медичних технологій і

лікарських засобів, а також на зростання ефективності роботи закладів первинної ланки.

Сфера охорони здоров'я громади потребує **значних інвестицій у модернізацію матеріально-технічної бази** закладів первинного та вторинного рівнів медичної допомоги.

Аналіз розділу «**Охорона здоров'я**» у Програмі соціально-економічного розвитку Біленьківської громади на 2025 рік показує, що сектор охорони здоров'я визначений як **пріоритетний напрям місцевої політики**, спрямований на підвищення доступності медичних послуг, ефективне використання бюджетних коштів і поліпшення умов праці медичних працівників.

У громаді функціонує **КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги»**, як основний заклад надання первинної медичної допомоги мешканцям громади. У 2024 р. укладено **5183 декларації** з сімейними лікарями, що менше, ніж у 2023 р. (6462). Це свідчить про **зниження охоплення населення первинною ланкою** і потребу в додаткових заходах для підвищення доступності послуг.

Документ визначає низку ключових завдань і дій на 2025 рік:

- забезпечення функціонування закладів охорони здоров'я на засадах **економічної ефективності та фінансової стійкості**;
- підвищення **якості й доступності медичної допомоги**, оптимізація використання ресурсів;
- покращення **матеріально-технічного забезпечення** (медичне обладнання, ремонти, інфраструктура);
- удосконалення системи **надання медичної допомоги ветеранам війни**, членам їхніх сімей і родинам загиблих захисників, включно з психологічною підтримкою;
- продовження реалізації **Програми з інфекційного контролю**, що охоплює вакцинацію, тестування, навчання персоналу, моніторинг безпеки робочих процесів.

Місцевий бюджет забезпечує придбання **реактивів, тестів та медикаментів** для надання невідкладної допомоги (понад 80 тис. грн у 2024 р.). Проводяться заходи з інфекційного контролю та санітарно-просвітницька робота серед населення.

Водночас, потрібно зауважити проблемні аспекти, такі як високе навантаження на сімейних лікарів, недостатня кількість лікарів, потреба в модернізації обладнання, недостатній розвиток телемедицини сервісів і системи профілактики.

Програма має збалансовану структуру: поєднує стратегічні цілі (розвиток пацієнт-орієнтованої системи) з конкретними діями (вакцинація, забезпечення ветеранів, підвищення якості послуг). Водночас для підвищення ефективності доцільно:

- розширити моніторинг ключових показників (охоплення вакцинацією, рівень хронічних захворювань, смертність);
- розробити систему оцінювання задоволеності пацієнтів;
- включити розділ про **цифрову трансформацію медицини** (електронні сервіси, дистанційні консультації).

Висновок: сектор охорони здоров'я Біленьківської громади у 2025 р. залишається базовим елементом соціального розвитку. Основні завдання зосереджені на підтримці первинної ланки, зміцненні матеріально-технічної бази, підвищенні якості послуг і соціальній підтримці вразливих груп населення. Проте для досягнення стійкості системи потрібні цільові інвестиції, кадрове зміцнення та ширше впровадження цифрових інструментів управління.

Прогноз можливих **викликів у сфері охорони здоров'я Біленьківської громади**, якщо Програма соціально-економічного розвитку на 2025–2026 роки не буде реалізована.

Системні проблеми

Погіршення доступу до медичної допомоги. Без реалізації програми громада втрапить можливість фінансувати поточне утримання медзакладів, ремонти, оновлення обладнання. Це призведе до скорочення обсягів первинної медичної допомоги; зниження кількості декларацій із лікарями (менше фінансування від НСЗУ); погіршення доступності послуг у віддалених селах.

Кадровий дефіцит. Незабезпечення фінансової мотивації призведе до подальшого відтоку медичних кадрів. Лікарі та середній персонал шукатимуть роботу в Запоріжжі або за межами області. Відтак: зросте навантаження на тих, хто залишиться; знизиться якість і швидкість обслуговування пацієнтів.

Зупинка модернізації матеріально-технічної бази. Без капітальних ремонтів і закупівель обладнання застаріють амбулаторії, що може призвести до технічної непридатності окремих кабінетів або до порушення санітарних норм.

Епідеміологічні наслідки

Зниження рівня профілактики та вакцинації. Зниження доступності послуг та нестача лікарів знизить рівень вакцинації дітей і дорослих підвищить ризик росту захворюваності на туберкульоз, кір, грип, та може призвести до виникнення локальних спалахів серед вразливих груп (ВПО, люди похилого віку, діти).

Ризик росту хронічних неінфекційних хвороб. Без регулярних профілактичних оглядів, скринінгів та контролю стану пацієнтів зросте кількість випадків: гіпертонії, інфарктів, інсультів; цукрового діабету II типу; онкозахворювань, виявлених на пізніх стадіях.

Соціально-психологічні наслідки

Відсутність належної медичної підтримки, особливо у віддалених селах, може призвести до поглиблення соціальної нерівності між центром громади і периферією. Відсутність програм психологічної підтримки для ветеранів, переселенців і жінок з уразливих груп може спричинити зростання рівня тривожних і депресивних розладів; зниження працездатності; підвищення ризику суїцидів або конфліктів у сім'ях.

Поглиблення демографічних викликів

Без поліпшення медичної допомоги й підтримки репродуктивного здоров'я триватиме тенденція: скорочення народжуваності; зростання смертності серед чоловіків працездатного віку; зниження середньої тривалості життя.

Погіршення якості соціальних послуг і охорони здоров'я сприятиме міграції активної частини населення до міст, що зменшить людський потенціал громади.

Управлінські ризики

Без діючої Програми громада не зможе ефективно залучати кошти донорів, ДФРР чи міжнародних організацій (UNICEF, WHO, U-LEAD тощо). Відсутність системного моніторингу показників здоров'я призведе до фрагментарності даних та ускладнить ухвалення управлінських рішень.

Узагальнений прогноз впливу

Напрямок	Ймовірний наслідок	Ступінь ризику
Первинна медична допомога	Зниження якості, менше декларацій	Високий
Профілактика	Зростання інфекційних і хронічних хвороб	Високий
Кадровий потенціал	Відтік фахівців, навантаження	Середній–високий
Інфраструктура	Старіння приміщень, нестача обладнання	Середній
Соціальний аспект	Погіршення психічного здоров'я, нерівність	Високий
Демографія	Скорочення населення, старіння	Високий
Управління	Втрата інвестицій і партнерств	Середній–високий

Висновок

Відсутність Програми призведе до **поглиблення медико-демографічної кризи**, посилення соціальної вразливості населення та втрати довіри до системи охорони здоров'я. Для запобігання цим наслідкам громада має забезпечити **стале фінансування первинної ланки**, модернізацію медичних закладів, розвиток профілактики та психологічної допомоги.

Основними напрямками реалізації програми можуть бути заходи:

- **Розвиток системи первинної медичної допомоги**, що забезпечує доступність базових медичних послуг для населення.
- **Фінансова підтримка комунальних некомерційних підприємств** — покриття витрат на утримання, поточні ремонти, оплату комунальних послуг, забезпечення пільгових пенсій тощо.
- **Покращення медикаментозного забезпечення** закладів охорони здоров'я та пунктів невідкладної допомоги для підвищення якості та своєчасності медичного обслуговування. Зокрема:
  - проведення туберкулін діагностики серед дітей громади як основного методу раннього виявлення туберкульозу;
  - забезпечення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю (з ураженнями опорно-рухового апарату, нервової системи, внутрішніх органів, онкологічними захворюваннями) виробами медичного призначення — калоприймачами, сечоприймачами, підгузками тощо;
  - **відшкодування вартості лікарських засобів** для амбулаторного лікування хворих на серцево-судинні захворювання, цукровий діабет II типу, бронхіальну астму — відповідно до урядової програми «Доступні ліки»;
  - надання безоплатних або пільгових лікарських засобів окремим категоріям громадян.
- **Розвиток послуг денного стаціонару та стаціонару вдома**, що дозволяє пацієнтам отримувати лікування без госпіталізації.
- **Забезпечення лікування пацієнтів з цукровим та нецукровим діабетом**, у тому числі стабільного постачання необхідних препаратів.
- **Покращення медичного обслуговування ветеранів війни**, зокрема створення умов для надання їм якісної медичної допомоги у закладах громади.
- **Відшкодування витрат на транспортування пацієнтів із термінальною стадією хронічної хвороби нирок** до центрів гемодіалізу та додому.

- **Подальше впровадження медичної реформи** в діяльність закладів громади — розширення спектра послуг, що входять до гарантованого пакету медичних послуг НСЗУ.
- **Модернізація матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я**, включно з проведенням капітальних і поточних ремонтів приміщень, реконструкцією будівель, оновленням обладнання та інженерних мереж, придбанням медичного устаткування довгострокового користування.
- **Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій** у систему управління та надання медичних послуг — розвиток електронної медицини, ведення електронних медичних записів і дистанційних консультацій.

3) Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу.

Загальна характеристика екологічної ситуації

Біленьківська територіальна громада розташована у Запорізькому районі Запорізької області — регіоні з підвищеним антропогенним навантаженням, сформованим промисловістю, транспортом, аграрним сектором і наслідками воєнних дій.

Екологічний стан території громади характеризується як **відносно задовільний, але екологічно напружений**, з наявністю локальних зон підвищеного впливу негативних чинників довкілля.

Промислово-виробничий комплекс.

Промисловий комплекс представлений підприємством добувної промисловості ЗАТ «Запорізький річний порт» (добування піску) та Державним підприємством «Підприємство Державної кримінально – виконавчої служби України (99)», яке спеціалізується на виготовленні запасних частин до сільськогосподарської техніки і формує показник обсягу реалізації промислової продукції в районі (на даний час виробнича діяльність не здійснюється).

На території збудовано та введено в експлуатацію термінал для зберігання та перевезення зернових та олійних культур – філія «Хортиця» ТОВ «СП «НІБУЛОН». За рахунок пайової участі у розвитку інфраструктури Біленьківської сільської ради ТОВ «СП «НІБУЛОН» ввів в експлуатацію очисні каналізаційні споруди с. Біленьке.

В громаді функціонує 24 сільськогосподарських підприємства, з них: 12 приватних товариств, 17 фермерських господарств, які спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур. В агроформуваннях усіх форм власності та особистих селянських господарствах знаходиться близько 18,0 тис. га ріллі.

Комунальне господарство

Всі населені пункти громади газифіковані. Газифіковано житлових будинків – 90 %.

Централізоване водопостачання забезпечує лише 8 відсотків домогосподарств водою, решта домогосподарств користуються криницями та власними свердловинами. Централізоване водопостачання та водовідведення наявне частково в с. Біленьке (за рахунок Державного підприємства Біленьківської виправної колонії № 99, яка подає воду Біленьківському ліцею «Лідер», закладу дошкільної освіти «Дивосвіт» , КНП «Центр первинної медико – санітарної допомоги» Біленьківської сільської ради, житлові багатоповерхові будинки). Частково забезпечено централізованим водопостачанням с. Лисогірка. В 2018 році збудовано, свердловину та водопровідні мережі в с. Смоляне. В наявності свердловини та водопровідні мережі у с. Новосергіївка та Червондніпровка. В інших населених пунктах сільської ради централізоване водопостачання відсутнє.

На території Біленьківської сільської ради три населених пункти використовують забір води з Каховського водосховища, а саме с. Біленьке, с. Червондніпровка, с. Лисогірка, забезпечується водопостачанням населені пункти з артезіанських свердловин – с. Смоляне, с. Носергіївка, інші домогосподарства с. Канівське, с. Біленьке Перше, с. Біленьке, с. Лисогірка. с. Мар`ївка, с. Удільське, забезпечені питною водою з приватних свердловин, колодязів.

Насосна станція с. Лисогірка вул. Берегова, 8 для потреб населення села Лисогірка використовується технічна вода, яка подається – двічі на тиждень, 35 - домогосподарств користуються водозабором. Насосну станцію обслуговує КП «Біленьке», дозвіл на спеціальне водокористування від 07.09.2023 №18/ЗП/49д-23, інші домогосподарства забезпечені питною водою з приватних свердловин, колодязів.

Насосна станція с. Біленьке вул. Запорізька 32, яка знаходиться на балансі Державного підприємства «Підприємство державної кримінальної-виконавчої служби України», дозвіл на спеціальне водокористування від 26.09.2022р. № 55/ЗП/49д-22.

Для потреб села Біленьке, а саме багатоповерхових будинків (529 користувачів) по вул. Запорізька, комунальних закладів Біленьківської сільської ради (600 користувачів.), працівників підприємства (200 чол.)та контингенту БВК № 99 (400 чол.), використовується питна вода. Питну воду комунальне підприємство «Біленьке» закупляє в вище зазначеного підприємства та постачає населенню та закладам. Водозабезпеченням вище вказані об'єкти на даний час забезпечені.

с. Червонодніпровка на території села дві насосні станції, які обслуговують кооперативи з місцевих мешканців.

Населення складає – 112 чол. з них 36 зареєстрованих, інші мешканці живуть в садових будинках.

Встановлено ємності для питної води в вищевказаних населених пунктах в кількості 6 шт. по 10 м.куб. за потребою заповнюються питною водою. Також благодійними організаціями надається населенню допомога в питній воді в пляшках.

В Будинку культури села Біленьке встановлено установку для очистки та фільтрації води на 5000л. Двічі на тиждень мешканці громади можуть отримувати безкоштовно очищену воду.

Підприємства які забезпечують питною водою населення забезпечені в достатній кількості запасів реагентів, знезаражуючих засобів і реактивів для очищення та знезараження питної води, також в наявності всі нормативно-технологічні документи розроблені та затверджені в установленому порядку.

Постійно проводиться моніторинг якості та безпечності питної води, що подається населенню.

На території громади збудовано нові очисні споруди с. Біленьке, та експлуатуються очисні споруди в с. Лисогірка.

Каналізуванням охоплено теж лише 8 %, в інших випадках використовуються вигрібні ями, які погано ізольовані. Очищення стоків та пов'язаний з цим захист навколишнього середовища залишається завданням на майбутнє.

Вуличне освітлення облаштоване на 98% .

Економічна активність на території громади близька до нуля. Філія «Хортиця» ТОВ «СП «НІБУЛОН» та підприємство добувної промисловості ЗАТ «Запорізький річний порт» призупинили свою діяльність.

Загальна протяжність доріг комунальної власності – 80,209 км, з них: асфальтним покриттям – 70% , шлак – 25%, ґрунтова дорога – 5%.

Більша частина доріг комунальної власності сільської територіальної громади знаходиться в поганому стані й потребує ремонту. Нинішні проблеми з дорогами територіальної громади – проблема усіх рівнів влади і як наслідок – проблема усіх

мешканців. Дорожнє покриття зруйноване, шляхова інфраструктура знаходиться у вкрай незадовільному стані.

Через с. Біленьке проходить автошлях Т 0806 Запоріжжя—Біленьке - автомобільний шлях територіального значення. Загальна довжина — 33,5 км.

На території Біленьківської сільської ОТГ налічується доріг загального користування протяжністю – 54 км.

Є транспортне сполучення за напрямом Запоріжжя-Біленьке, маршрутні таксі ходять кожні 30 хв., однак вони не пристосовані для перевезення людей на візку та незручні для маломобільних осіб.

Найближчий аеропорт м. Запоріжжя (відстань від с. Біленьке становить 50 км).

Найближчий морський порт - Бердянський морський торговий порт (відстань від с. Біленьке становить 240 км).

Найближчий річковий порт - Запорізький річковий порт (відстань від с. Біленьке становить 40 км).

В межах громади до повномасштабного вторгнення здійснювалося перевезення автобусом, який знаходився у комунальній власності громади.

На всій території громади в наявність доступ до якісного Інтернету.

Мережа закладів торгівлі громади складається з 1 продовольчого ринку, 2 супермаркетів (1 непродовольчого та змішаної торгівлі), 45 магазинів (12 продовольчих, 9 непродовольчих і 24 змішаних). Сфера ресторанного господарства та громадського харчування представлена 8 об'єктами (4 кафе, 1 буфет і 3 шкільних їдальні). На території розташовано 3 аптеки та 5 об'єктів з надання побутових послуг. Інфраструктура потребує вдосконалення доступності для маломобільних груп населення та забезпечення належною санітарно-гігієнічною інфраструктурою доступною для жінок і чоловіків.

Освітній сектор Біленьківської громади представлений 1 дошкільним закладом, 1 ліцеєм , 2 гімназіями з дошкільними групами та вечірньою (змінною) школою.

В серпні 2018 рішенням сесії Біленьківської ради завершено реорганізацію КЗ «Центр первинної медико – санітарної допомоги» Біленьківської сільської ради в Комунальне некомерційне підприємство «Центр первинної медико – санітарної допомоги» Біленьківської сільської ради. До складу КНП входять дві Амбулаторії загальної практики сімейної медицини та 2 ФАПи.

За рахунок місцевого бюджету утримується денний стаціонар та допоміжний лікарсько – діагностичний підрозділ, до складу якого входять : гінекологічний, стоматологічний, фізіотерапевтичний та маніпуляційний кабінет і, клінічна лабораторія, кабінет рентгену . За рахунок спонсорської допомоги відкрито Соляну кімнату. На території громади немає пологового будинку. Найближчий пологовий будинок розташований в м. Запоріжжя (35 км).

У 2017 році утворено КЗ «Центр культури, дозвілля та спорту» Біленьківської сільської ради. Культура громади представлена бібліотеками для дорослих та дітей, клубними закладами та КЗ «Дитяча музична школа»

Екологічну ситуацію в об'єднаній громаді можна охарактеризувати як таку, що потребує покращення.

Потребує поліпшення ситуація із стихійними сміттєзвалищами, які є на території громади.

Розпочата робота по збору ТПВ та їх вивезенню.

На території громади створено Комунальне підприємство «Біленьке». З метою покращення матеріальної бази та рівня сервісу:

- 1) за рахунок обласного бюджету придбано сміттєвоз;
- 2) за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад придбано техніку для комунального підприємства (трактор Беларусь, щітка дорожня, причеп тракторний, навантажувач з ковшем, передній відвал для снігу, бочка асенізатор);
- 3) придбано контейнери для сміття;
- 4) проведено реконструкцію котельні у с. Лисогірка , та переведено її на альтернативні види палива;
- 5) збудовано свердловину та водопровідні мережі в с. Смоляне Запорізького району Запорізької області;
- 7) введено в експлуатацію Очисні каналізаційні споруди.

Вплив воєнних дій на територію громади.

На момент складання матеріалів громада перебуває в зоні можливих бойових дій . Село Червонодніпровка а також прибережна частина сіл Біленьке та Біленьке Перше входять в зону ураження артилерії, реактивної артилерії та бпла з тимчасово-окупованої

лівобережної частини Запорізької області. Інші населені пункти та території громади знаходяться в зоні ураження КАБів, ракетного озброєння та бпла оперативно-тактичного рівня.

За наслідкам проведеної роботи встановлено, що на території Біленьківської сільської територіальної громади внаслідок безпосередніх влучань з 24.02.2022 р. пошкоджень та руйнувань зазнали 161 об'єктів, з них:

1 - Мар'ївська гімназія «Оберіг»;

139 домогосподарства;

Частково зруйновано будівлі лікарні;

1 будинок дачного типу;

12 багатоквартирних будинки, в яких зазнали пошкодження 40 квартир;

3 підстанції та 6 трансформаторів;

Пошкоджено вежі-ретранслятори мобільного зв'язку та лінії електропередач.

Робочою групою Біленьківської сільської ради з комісійного обстеження, визначення шкоди та збитків на об'єктах, аналізування руйнувань які пошкоджені внаслідок бойових дій обстежено 70 пошкоджених та зруйнованих об'єктів, до 5 об'єктів відсутній доступ.

До реєстру пошкодженого та знищеного майна власниками пошкодженого майна подано 44 повідомлення про руйнування домогосподарств.

На даний час власниками пошкодженого майна подано 10 заяв про надання компенсації за пошкоджені об'єкти нерухомого майна. По 1 заяві відмовлено у компенсації ще по 1 заяві розгляд зупинено, по 8 заявам нараховано компенсацію на загальну суму 225970,39 грн.

Кількість підприємств, установ, організацій (13)

Станом на момент підготовки проєкту Плану відновлення проведено 83% комісійних обстежень від загальної кількості візуально виявлених пошкоджень та 1,2% технічних обстежень від загальної кількості візуально та комісійно виявлених значних пошкоджень та руйнувань.

Територія територіальної громади не засмічена вибухонебезпечними предметами та не потребує розмінувань.

На території громади відсутні радіаційно та хімічно небезпечні об'єкти.

Основним фактором, що призвів до негативних екологічних наслідків на території громади є руйнування Каховської ГЕС. Руйнування греблі Каховської ГЕС призвело до комплексу негативних наслідків. В наслідок смегшення рівня водита утворення тимчасових ізольованих водойм відбувалися масові явища задухи водних біоресурсів.

Внаслідок руйнування Каховської ГЕС Дніпро перестав бути судноплавним . Отже, порушено логістична складова, яка дозволяла працювати зерновому терміналу філії “Хортиця” ТОВ “СП “НІБУЛОН”, що призвело до зупинки господарської діяльності і відповідно відобразилося на місцевих податках.

Крім того через зміни гідрологічних умов посилилися явища ерозії берегової смуги.

Стан атмосферного повітря

Поточний стан

За даними моніторингу якості повітря у Запорізькій області:

- середній рівень забруднення повітря відповідає **помірному рівню (AQI ≈ 55)**;
- концентрація PM_{2.5} становить близько **11 мкг/м³**, PM₁₀ — близько **16 мкг/м³**;
- основні забруднювачі: дрібнодисперсний пил, оксиди азоту, сірки та озон.

У місті Запоріжжі періодично фіксуються рівні PM_{2.5} близько **20 мкг/м³**, що перевищує рекомендації ВООЗ.

Таким чином, якість повітря в регіоні загалом є прийнятною, але може становити ризик для чутливих груп населення.

Прогноз на 3 роки

- **Базовий сценарій:** збереження помірного рівня забруднення.
- **Негативний сценарій:** локальне погіршення через промислові та воєнні чинники.
- **Позитивний сценарій:** стабілізація або незначне покращення якості повітря.

Стан водних ресурсів

Основні джерела водопостачання громади:

- річка Дніпро;
- підземні води;
- місцеві водні об'єкти.

Екологічні ризики:

- забруднення вод агрохімікатами та промисловими стоками;
- накопичення важких металів у донних відкладах;
- порушення гідрологічного режиму після руйнування Каховської ГЕС.

Дослідження показують, що після руйнування дамби у 2023 році у водні системи можуть поступово потрапляти значні обсяги токсичних речовин (зокрема свинець, кадмій, нікель), що становить довгострокову загрозу для довкілля та здоров'я населення.

Прогноз на 3 роки

- зростання ризику погіршення якості води;
- необхідність посиленого моніторингу та очищення;
- можливі локальні проблеми з питною водою.

Стан ґрунтів і земельних ресурсів

Основні чинники негативного впливу:

- інтенсивне землеробство;
- використання мінеральних добрив і пестицидів;
- техногенне забруднення;
- наслідки воєнних дій.

Типові проблеми:

- ерозія ґрунтів;
- деградація земель;

- накопичення важких металів.

Прогноз на 3 роки

- поступове зниження родючості ґрунтів;
- зростання площ деградованих земель без природоохоронних заходів.

Біорізноманіття та природні екосистеми

Стан природних екосистем громади характеризується:

- скороченням природних біотопів;
- фрагментацією ландшафтів;
- частковим відновленням природних територій у долині Дніпра.

Після руйнування Каховського водосховища спостерігаються процеси природного відновлення екосистем, однак вони супроводжуються ризиками забруднення.

Умови життєдіяльності населення

Фактори, що впливають на якість життя населення громади:

- екологічна ситуація;
- стан інфраструктури;
- доступ до якісної питної води;
- рівень шумового та техногенного навантаження.

Загалом умови життєдіяльності населення оцінюються як **задовільні**, але з підвищеним екологічним ризиком.

Стан здоров'я населення

Основні екологічно зумовлені ризики для здоров'я:

- захворювання органів дихання;

- серцево-судинні захворювання;
- алергічні реакції;
- підвищений онкологічний ризик.

Найбільш уразливі групи:

- діти;
- люди похилого віку;
- особи з хронічними захворюваннями.

Забруднення повітря дрібнодисперсним пилом є одним з ключових чинників ризику для здоров'я населення регіону.

Прогноз на 3 роки

- стабільний рівень захворюваності при збереженні поточних екологічних умов;
- можливе зростання респіраторних захворювань у разі погіршення якості повітря та води.

Узагальнений прогноз екологічного стану на 2026–2028 роки

Сфера	Поточний стан	Прогноз
Атмосферне повітря	Помірний рівень забруднення	Стабільний або незначне погіршення
Водні ресурси	Напружений	Ризик погіршення
Ґрунти	Задовільний	Повільна деградація
Біорізноманіття	Частково порушене	Повільне відновлення
Здоров'я населення	Стабільний стан	Помірні ризики

Загальний висновок

Протягом найближчих трьох років екологічна ситуація у Біленьківській територіальній громаді, ймовірно, залишатиметься **відносно стабільною, але з підвищеним рівнем екологічних ризиків**, зумовлених:

- промисловим навантаженням Запорізького регіону;
- наслідками воєнних дій;
- деградацією природних ресурсів;
- змінами гідрологічного режиму Дніпра.

1) Вода та санітарія (ризик для інфекційного та неінфекційного тягара хвороб)

- Змішана система питного водопостачання та вразливість до забруднення. Частина населених пунктів (с. Біленьке, с. Червонодніпровка) історично використовувала забір із Каховського водосховища; інші — артезіанські свердловини та приватні колодязі/свердловини. Це формує неоднорідність якості та різний рівень контролю, підвищуючи ризики мікробіологічного та хімічного забруднення індивідуальних джерел. Насосна станція у с. Біленьке має чинний дозвіл на спецводокористування.

У громаді створено резервні потужності накопичення/роздачі води (6 ємностей по 10 м³), періодично забезпечувалась безкоштовна роздача питної води, працює станція фільтрації (5 000 л/добу) — це свідчить про вразливість централізованих джерел і підвищений попит на альтернативні схеми доступу.

Разом із тим, КП «Біленьке» здійснює моніторинг якості води та забезпечення реагентами для водопідготовки (управлінські дані), що зменшує ризики для здоров'я за умови належного фінансування.

- Внаслідок руйнування Каховської ГЕС у плані робіт передбачено будівництво мереж водопостачання для с. Біленьке, Лисогірка, Червонодніпровка, Мар'ївка (фінансування 27,0 млн грн з облбюджету).
- Стічні води й очисні споруди. На території громади діють дві очисні станції (с. Біленьке та с. Лисогірка). Особливої уваги потребує стан основних фондів і фінансова вразливість підприємств ЖКГ створює ризики очищення стоків і вторинного забруднення поверхневих/підземних вод у періоди пікових навантажень чи знеструмлень.

Програмні заходи підтримки КП «Біленьке» та стабільної роботи ЖКГ прямо релевантні до зниження водних ризиків (якість, безперебійність, санітарія).

2) Техногенно-радіаційні та воєнні ризики (здоров'я та безпека)

- **Цивільний захист та оповіщення.** У громаді діє фонд захисних споруд (6 од., з них 5 готових), підтримуються «Пункти незламності», системи оповіщення дооснащуються джерелами безперебійного живлення — це безпосередньо зменшує ризики травм/смертності під час НС.
- **Радіаційний ризик ЗАЕС.** Попри відсутність радіаційно- та хімічно небезпечних об'єктів на території громади, населення віднесене до зони можливого ураження у випадку аварії на ЗАЕС; забезпечено калій йодид та ЗІЗ. Це зменшує здоров'язахисні ризики при сценаріях аварійного викиду.
- **Операційні обмеження через близькість фронту.** Частина систем відеоспостереження відключена з міркувань безпеки; у планах — модульні укриття для освіти. Це вказує на підвищене навантаження на систему цивільного захисту та психосоціальне здоров'я населення.

3) Атмосферне повітря та енергетична безпека (ризики ІХС, ХОЗЛ, серцево-судинних подій)

- **Перехід на тверде паливо в котельнях.** Заплановані заходи з переведення газових котлів на твердопаливні та встановлення теплових насосів зменшують енергетичні ризики, але можуть збільшувати викиди пилу на місцевому рівні при використанні твердого палива, що має доведений негативний ефект на здоров'я. Термомодернізація закладів охорони здоров'я (з програми) пом'якшує негативний вплив через зниження потреби в теплі.
Для котелень на твердому паливі потрібні умови мінімізації впливів (якісне паливо/брикети, фільтри-циклон/рукавні, належний режим горіння, контроль викидів).

4) Відходи (у т.ч. будівельні та біовідходи)

- **Планування системи управління відходами.** Програма передбачає розроблення місцевого плану управління відходами — критично для контролю побутових, будівельних і потенційно небезпечних потоків у період відбудови.
- **Біомаса та альтернативне паливо.** Ініціативи з вирощування енергетичної верби й запуску цеху з переробки органічних відходів у паливні брикети можуть зменшити неконтрольоване спалювання низькоякісної деревини, але потребують оцінки впливу на повітря при спалюванні брикетів і на ґрунти/біорізноманіття

при вирощуванні сировини.

5) Психічне здоров'я, реабілітація та вразливі групи

- Спроможність первинної медико-санітарної допомоги і доступність послуг. 5 183 декларації із сімейними лікарями (станом на 31.12.2024) свідчать про охоплення первинною ланкою, але потреби зростають у зв'язку з воєнними ризиками та переміщенням населення.
- Реабілітація та ментальне здоров'я. Програма містить окремий напрям «Реабілітаційна та психологічна допомога», включно з навчальними та соціально-психологічними послугами, раннім втручанням і підтримкою сімей з дітьми з ООП; заплановано створення центру фізичного та ментального здоров'я із фокусом на реабілітацію ветеранів та постраждалих.
- У 2024 р. Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр» провела 52 комплексні оцінки, надав послуги раннього втручання та психологічні консультації, зокрема для ВПО та дітей, що постраждали від війни — це прямо релевантно до психічного здоров'я.

6) Будівництво/ремонт доріг, шум та пил (локальні впливи)

- У 2024–2025 рр. виконувались роботи з підсіпки доріг шлаком (вул. Центральна), поточний ремонт — потенційні джерела пилу/шуму в межах населених пунктів.
- За типологією СЕО для дорожніх робіт слід очікувати впливи на «людину і здоров'я» через шум/викиди та на воду/грунти через стоки — ці ефекти керовані належними природоохоронними заходами під час будівництва/експлуатації. (Узагальнено за методичними прикладами СЕО доріг.)

7) Освітня та дитяча інфраструктура як детермінанти здоров'я

- Наявні й плановані заходи з утеплення/реконструкції дитсадків і шкіл (у т.ч. відновлення мереж води, опалення, електроенергії) підвищують безпеку та комфорт, знижують ризики переохолодження/перегріву в дітей.
- Функціонують і розвиваються інклюзивні класи/групи та супровід сімей — важливий соціальний детермінант здоров'я.

Ключові висновки

Проблеми, що найбільше впливають на здоров'я в громаді: питна вода/санітарія, управління відходами, цивільний захист (укриття/оповіщення) та близькість до лінії бойового зіткнення, близькість до ЗАЕС, яка є об'єктом підвищеного ризику, а також техногенні наслідки руйнування Каховської ГЕС та зникнення Каховського водосховища, енергетична інфраструктура.

Для Біленьківської громади руйнування Каховської ГЕС означає перебудову всієї водної інфраструктури (джерела, магістралі, резерви), підвищені санітарні ризики (особливо там, де зростає частка індивідуальних свердловин), втрату зрошувальної спроможності та додатковий фінансовий тягар на КП і бюджет.

Програма та план на виконання Програми економічного і соціального розвитку Біленьківської сільської територіальної громади на 2026-2027 роки враховують зазначені ризики у межах доступних повноважень та інструментів через конкретні інфраструктурні рішення та інституційні програми (питна вода; ТПВ; укриття й оповіщення; підтримка КП; дорожні ремонти з урахуванням екологічних потреб; реабілітація та психічне здоров'я). Такий підхід відповідає політиці "здоров'я у всіх політиках" на рівні громади та нормативним регулюванням.

Біорізноманіття та природно-заповідний фонд, культурна спадщина

Для території розташування Біленьківської громади, яка знаходиться у степовій зоні, характерне безлісся. Природних лісів майже не збереглося, їх зовсім мало - це, переважно незначні масиви байрачних лісів в межах балок та долинах річок. Наявні штучні лісові насадження. Цей ресурс можна охарактеризувати як «непродуктивний». З огляду екологічного значення всі ліси можна віднести до «групи А», тобто вони виконують, насамперед, рекреаційну та природоохоронну функцію.

Панівна роль у рослинному покриві області належить травам. У минулому територія області представляла собою безмежний цілинний степ з трав'яною рослинністю. Сьогодні ж запорізькі степи майже повністю розорані. Невеликі цілинні площі збереглися на заплавах і схилах річкових долин і балок у тих місцях, які непридатні для обробітку і використовуються як пасовища.

Територія громади розташована у північно-західній частині Запорізької області в підзоні типчакowo-ковилових степів. Тут травостій більш розріджений, спостерігається значна кількість ефемерів. У рослинному покриві переважають дернові злаки - типчак, ковила пірчаста і волосиста, тонконіг лучний, пирій гребінчастий і костер прямий. Серед різнотрав'я поширені кермеки, ферула, бедринець, ромашка, а серед ефемерів - тюльпани, рястка, гусяча цибулька та ін.

Відповідно до матеріалів, що знаходяться у вільному доступі, та відповідного довідкового матеріалу, на території Біленьківської об'єднаної сільської територіальної громади розташовані наступні території природнозаповідного фонду України:

Ботанічний заказник місцевого значення «Балка Трушевська», площа 3 га, створено з метою забезпечення охорони та сприяння відтворення типового природного ландшафту степової зони півдня України, а також всього комплексу рослинного та тваринного світу, де зустрічаються рідкісні види рослин і тварин, занесені до Червоної книги України. Оголошений рішенням Запорозького облвиконкому від 28.05.1980 р. №253.

На визначеній території відсутні сторонні землекористувачі, будівлі та споруди. Територія вкрита дикою рослинністю, нижня частина балки густо заросла деревами. Рельєф балки спокійний з невеликим ухилом.

Організація території заказника встановлена Положенням про ботанічний заказник місцевого значення «Балка Вовча», затвердженим наказом Державного управління екології та природних ресурсів в Запорізькій області від 15.08.2002 р. №47. Охоронне забор'язання Біленьківська ОТГ.

Ботанічний заказник місцевого значення «Балка Вовча», площа 1,5 га, створено з метою забезпечення охорони та сприяння відтворення типового природного ландшафту степової зони півдня України, а також всього комплексу рослинного та тваринного світу, де зустрічаються рідкісні види рослин і тварин, занесені до Червоної книги України. Оголошений рішенням Запорозького облвиконкому від 28.05.1980 р. №253.

На визначеній території відсутні сторонні землекористувачі, будівлі та споруди. Територія вкрита дикою рослинністю, нижня частина балки густо заросла деревами. Рельєф балки складний з ухилом більше 3%.

Організація території заказника встановлена Положенням про ботанічний заказник місцевого значення «Балка Вовча», затвердженим наказом Державного управління екології та природних ресурсів в Запорізькій області від 15.08.2002 р. №47. Охоронне забов'язання Біленьківська ОТГ.

Ботанічний заказник місцевого значення «Балка Пушинська», площа 1 га, створено з метою забезпечення охорони та сприяння відтворення типового природного ландшафту степової зони півдня України, а також всього комплексу рослинного та тваринного світу, де зустрічаються рідкісні види рослин і тварин, занесені до Червоної книги України. Оголошений рішенням Запорозького облвиконкому від 28.05.1980 р. №253.

На визначеній території відсутні сторонні землекористувачі, будівлі та споруди. Територія вкрита дикою рослинністю, нижня частина балки густо заросла деревами. Рельєф балки складний з ухилом більше 3%.

Організація території заказника встановлена Положенням про ботанічний заказник місцевого значення «Балка Вовча», затвердженим наказом Державного управління екології та природних ресурсів в Запорізькій області від 15.08.2002 р. №47. Охоронне забов'язання Біленьківська ОТГ.

Ботанічний заказник місцевого значення «Цілинна ділянка» площа 1,5 га, створено з метою забезпечення охорони та сприяння відтворення типового природного ландшафту степової зони півдня України, а також всього комплексу рослинного та тваринного світу, де зустрічаються рідкісні види рослин і тварин, занесені до Червоної книги України. Оголошений рішенням Запорозького облвиконкому від 28.05.1980 р. №253.

На визначеній території відсутні сторонні землекористувачі, будівлі та споруди. Територія вкрита дикою рослинністю, нижня частина балки густо заросла деревами. Рельєф балки складний з ухилом більше 3%. Охоронне запов'язання Південно-Східне межрегіональне управління лісового та мисливського господарства.

Ентомологічний заказник місцевого значення «Урочище олень», площа 10 га, Оголошений рішенням Запорізького обласного виконавчого комітету від 25.09.1984р. №315. Охоронне запов'язання Південно-Східне межрегіональне управління лісового та мисливського господарства.

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Група вікових дубів», площа 2 га, Оголошений рішенням Запорізького обласного виконавчого комітету від 24.05.1972р. №206
Охоронне запов'язання Південно-Східне межрегіональне управління лісового та мисливського господарства.

На території колишньої акваторії Каховського водосховища в межах Біленьківської громади розташована частина території **Національного природного парку «Великий Луг»**.

4) Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються проєкту Програми, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

В Більнянській територіальній громаді довіклієві проблеми пов'язан із впливом від бойових дій, а також через антропогенний вплив. До таких основних проблем належать проблеми відсутності централізованого водопостачання та водовідведення у населених пунктах, неналежна якість води в колодязях і як наслідок, відсутність доступу до чистої питної води, забруднення довкілля відходами та труднощі із вивезенням відходів, їх переробкою та захороненням.

Тому, нагальним завданням є розбудова інфраструктури управління відходами з відповідними об'єктами зберігання відходів, захоронення відходів

Основними міжнародними правовими документами щодо проведення СЕО є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562- VIII від 01.07.2015);
- Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, а також Конвенція ООН з біологічного різноманіття;
- Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (Конвенцію ратифіковано Законом № 435/96-ВР від 29 жовтня 1996 року, ВВР, 1996, № 50, стаття 277);
- Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (Кіотський протокол ратифіковано Законом № 1430-IV (1430-15) від 04 лютого 2004 року);
- Паризька угода (Угоду ратифіковано Законом № 1469-VIII від 14 липня 2016 року).

Основні законодавчі та нормативно-правові акти, норми і вимоги яких

мають бути враховані та дотримані під час підготовки документів державного планування:

- Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» № 2354-VIII — визначає обов'язковість врахування впливів на здоров'я у звіті СЕО, процедури консультацій та моніторингу;
- Закон «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-XII — пріоритет збереження здоров'я населення у природоохоронній політиці; повноваження ОМС;
- Водний кодекс України, який визначає процедури спецводокористування, гранично-допустимих скидів; підзаконні акти щодо дозволів та санітарної охорони водних об'єктів;
- Закон «Про управління відходами» № 2320-IX; постанова КМУ № 1073 (2022) про відходи від руйнувань унаслідок бойових дій — профілактика екологічних та санітарних ризиків;
- Закон «Про охорону атмосферного повітря», який визначає порядок надання дозволів і автоматизованих систем контролю викидів (вимірюваність ризиків для здоров'я);
- Стратегія екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697-VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку;
- Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019 від 30.09.2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (№ 321 від 13.03.2002, зі змінами);
- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і

затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (№ 1100 від 11.09.1996, зі змінами);

- Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»; наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами» (№ 116 від 15.12.1994);
- наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами» скасовано наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2020 № 3940/5 «Про скасування рішення про державну реєстрацію нормативно- правового акта»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (№ 2024 від 18.12.1998, зі змінами).

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря регулюються Законом України «Про охорону атмосферного повітря», Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншими нормативно- правовими актами. Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря» (№ 300 від 13.03.2002, зі змінами).
- постанова Кабінету Міністрів України 13.03.2002 № 302 «Про затвердження Порядку проведення робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку суб'єктів господарювання, які отримали такі дозволи»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 2023 №58 «Про затвердження Порядку подання та розміщення звіту суб'єкта господарювання про дотримання

умов дозволу на викиди та виконання заходів щодо здійснення контролю за дотриманням встановлених гранично допустимих викидів забруднюючих речовин»;

- постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2001 № 1655 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2023 р. № 272 «Про затвердження Порядку запровадження обов'язкових автоматизованих систем контролю викидів забруднюючих речовин»;
- наказ Мінприроди України від 27.06.2023 № 448 «Про затвердження Інструкції про вимоги до оформлення документів, в яких обґрунтовуються обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-VIII від 23.05.2017).

Шляхи врахування зобов'язань під час підготовки Програми

(а) Процесуальні кроки СЕО і управління якістю рішень

- застосування Протоколу СЕО та Директиви 2001/42/ЄС як методологічної рамки для ідентифікації ризиків для здоров'я;
- проведення консультацій і врахування зауважень заінтересованих сторін;
- включення медико-санітарних критеріїв (якість питної води, ризику повітря, безпека, доступ до меддопомоги, психічне здоров'я) до відбору заходів;
- звітність і циклічний перегляд — щоквартальні управлінські звіти виконавчих

органів за Програмою.

(б) Змістовна інтеграція

- клімато-енергетичні зобов'язання (Паризька угода) інтегруються через термомодернізацію та ВДЕ у закладах (зменшення викидів/ризиків для здоров'я);
- водні та санітарні зобов'язання — через моніторинг і забезпечення якості питної води, підтримку очисних споруд;
- зобов'язання щодо цивільного захисту та безпеки — через системи оповіщення, укриття, підготовку персоналу, доступність ЗСЦЗ;
- зобов'язання у сфері психічного здоров'я і ветеранської політики — через розбудову реабілітаційних сервісів, психологічної підтримки та соціальної інфраструктури.

Відповідність ключових заходів Програми міжнародним і державним зобов'язанням

Захід Програми (2026–2027)	Опис заходу	Відповідність міжнародним та національним актам
Моніторинг якості питної води; підтримка очисних споруд	Постійний контроль якості, експлуатація очисних споруд; забезпечення реагентів	Протокол СЕО; Директива 2001/42/ЄС; Водний кодекс; стандарти питної води; Угода про асоціацію з ЄС
Безпека та цивільний захист	Система оповіщення, укриття в ЗДО/школі, центр безпеки, пункти незламності	Протокол СЕО (ризиків для здоров'я), держ. політика ЦЗ, Угода про асоціацію з ЄС

Енергоефективність і ВДЕ у закладах охорони здоров'я	Термомодернізація, когенерація, сонячні панелі	Паризька угода; РКЗК ООН; Протокол СЕО (клімато-орієнтовані наслідки для здоров'я)
Підтримка медичної мережі (КНП ЦПМСД)	Безперебійна робота, доступність і безпека послуг	Закон про СЕО (здоров'я як фактор), Основи законодавства про охорону здоров'я; Угода про асоціацію з ЄС (Health in All Policies)
Реабілітація ветеранів і психосоціальні послуги	Реабілітаційний центр (Шкільна, 5-А), психологічна допомога сім'ям/дітям, ветеранські простори	Протокол СЕО (соціально-медичні наслідки), ЦСР-2030 (ЦСР-3), держ. політика підтримки ветеранів
Вивіз відходів / ЖКГ-стійкість	Підтримка КП «Біленьке», надання послуг з водопостачання/теплопостачання/вивозу сміття	Закон «Про управління відходами», Водний кодекс, Протокол СЕО (санітарні ризики)

Правова та інституційна рамка Програми Біленьківської громади забезпечує безперервний цикл планування, реалізації, моніторингу та звітування з урахуванням зобов'язань щодо запобігання негативним впливам на здоров'я населення. Рішення про затвердження Програми встановлює обов'язковість ресурсного забезпечення і щоквартальної звітності, що створює механізм управлінського контролю та прозорості для медико-екологічних показників.

б) Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Оцінка впливу Програми соціально-економічного розвитку Біленьківської сільської територіальної громади на 2025–2027 роки на здоров'я населення здійснена відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» №2354-VIII, Постанови Кабінету Міністрів України №1272 від 16.12.2020 р. та Методичних рекомендацій, затверджених наказом Міндовкілля №705 від 18.10.2023 р.

Аналіз проведено на основі офіційних статистичних даних Державної служби статистики України (Держстат), Міністерства охорони здоров'я (МОЗ), Національної служби здоров'я України (НСЗУ), Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та наявних аналітичних матеріалів місцевих органів влади.

Стан здоров'я населення Біленьківської громади у 2025 році визначається сукупністю демографічних, соціально-економічних та екологічних чинників.

За даними МОЗ і Держстату, типовими для сільських територій Запорізької області є:

- високі показники серцево-судинних захворювань;
- хвороби органів дихання та опорно-рухового апарату;
- зростання ендокринних розладів та психоемоційних порушень, пов'язаних із наслідками війни.

Показник передчасної смертності залишається вищим за середній по Україні. Серед населення працездатного віку фіксується зростання випадків постстресових і депресивних розладів, пов'язаних із бойовими діями, втратою близьких, вимушеним переміщенням і соціально-економічними труднощами.

До територій, що можуть зазнати впливу реалізації Програми, належать усі населені пункти громади.

Очікувані наслідки для здоров'я населення за результатами впровадження Програми та Плану

Короткострокові наслідки (1–3 роки):

- підвищення рівня доступу до первинної медичної допомоги;
- відновлення соціальних і безпечних просторів;
- підвищення психологічної стійкості населення через створення центрів підтримки.

Середньострокові наслідки (3–5 років):

- зниження захворюваності на респіраторні та інфекційні хвороби;
- покращення якості води, санітарних умов, благоустрою;
- зростання рівня фізичної активності та громадського здоров'я.

Довгострокові наслідки (10–15 років):

- підвищення тривалості життя;
зміцнення демографічного потенціалу громади;
- формування культури здорового способу життя.

Особлива увага приділяється створенню реабілітаційних центрів для військових і постраждалих від війни, розвитку кризових кімнат, програм психологічної підтримки жінок, чоловіків, дітей та ВПО.

Можливі короткочасні негативні впливи (під час будівництва чи ремонтних робіт) матимуть локальний і тимчасовий характер та можуть бути ефективно контрольовані.

Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків

Для мінімізації можливих ризиків для здоров'я населення передбачено:

- моніторинг стану атмосферного повітря, питної води та шумового фону.
- посилення контролю за утилізацією, вивезенням та переробкою відходів.
- проведення санітарно-просвітницьких кампаній щодо здорового способу життя.
- програми профілактики серцево-судинних, психічних та онкологічних захворювань.
- розвиток мережі центрів фізичного й ментального здоров'я, реабілітаційних послуг для ветеранів і ВПО.
- підтримка екологічної освіти та розширення зелених зон у населених пунктах.

- системний моніторинг стану здоров'я населення у співпраці з МОЗ та НСЗУ.

Виконання цих заходів забезпечить позитивний баланс між економічним розвитком і станом громадського здоров'я.

Програма соціально-економічного розвитку Біленьківської громади сприятиме зміцненню фізичного та психічного здоров'я населення, покращенню якості життя та соціальної згуртованості.

Її реалізація дозволить створити безпечне, інклюзивне та екологічно стабільне середовище проживання, забезпечити рівний доступ до медичних, соціальних і реабілітаційних послуг, що відповідає Цілям сталого розвитку ООН.

Потенційні ризики мають локальний і короткочасний характер, та можуть бути ефективно мінімізовані шляхом належного екологічного контролю та моніторингу стану здоров'я населення.

Загальний прогноз впливу Програми на здоров'я населення оцінюється як переважно позитивний.

Використані джерела

1. Закон “Про стратегічну екологічну оцінку”
2. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій»;
3. ДБН Б.1.1-14:2021 Склад та зміст містобудівної документації на місцевому рівні.
4. ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій».
5. ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів»
6. ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування».
7. ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування».
8. ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку».
9. Закон України «Про управління відходами» .
10. Закон України «Про генеральну схему планування території України» .
11. Закон України «Про екологічну мережу України».
12. Закон України «Про основи містобудування».
13. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».
14. Закон України «Про охорону атмосферного повітря»
15. Закон України «Про охорону земель».
16. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
17. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».
18. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності».

19. Закон України «Про рослинний світ».
20. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» .
21. Закон України «Про тваринний світ».
22. Земельний, Водний та Лісовий кодекси України.
23. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 173 від 19.06.96
«Про затвердження Державних санітарних правил планування та
забудови населених пунктів» .